NOTULEN van de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, op 1 februari 2018, vanaf 20.00 uur.

Voorzitter: mevrouw P.J. Bouvy-Koene, burgemeester.
Griffier: de heer J. van der Does.

Aanwezige leden: de heren F.H.J. von der Assen, mr. drs. C. Bremmer, drs. S.W.C. van den Dool, A.A.L. Eversteijn, J.J. van Eysden en ing. P.T. van der Haven, mevrouw drs. E.C. van Herk, mevrouw drs. M.A.M. Lamers, de heren E.M.L.H. Maassen en drs. M. van der Meij, mevrouw A. Okma, de heren M.P.A. van Oostrum, H. Overbosch, drs. M.H. Smittenaar, A.A. in 't Veen en R.J.M. Zoetemelk.

Afwezig: de heer R. Riphagen, mevrouw A.M. Schrijver en de heer J. Smit.

Aanwezige wethouders: de heer mr. D.C.W. Binnendijk, de heer drs. N. Mol en de heer J.C.M. Rasch.

1. Opening

De **voorzitter**: Leden van de raad, dames en heren op de tribune en luisteraars thuis, hartelijk welkom bij deze vergadering. De agenda biedt volgens mij voldoende aanknopingspunten om met elkaar een boeiende avond te hebben, maar het is vooral aan u om daarvoor te gaan zorgen. Er zijn berichten van verhindering ontvangen van de heer Riphagen, de heer Smit en mevrouw Schrijver.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Vaststellen raadsnotulen van 7 december 2017

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

3. Lijst van ingekomen stukken voor de gemeenteraad 1 februari 2018

Besloten wordt overeenkomstig de voorstellen tot afdoening.

4. Vragenuurtje

- *Hoogspanningsmast*

Mevrouw **Okma** (D66): Voorzitter. In Groot Voorschoten van donderdag 25 januari staat op pagina 19 een ingezonden brief van de bewonersvereniging van de woonwijk Het Wedde, waarin zij nogmaals haar wens onder de aandacht brengt om de hoogspanningsmasten te verplaatsen en de kabels onder de grond te leggen. D66 heeft die wens aan het begin van deze raadsperiode ook onder de aandacht gebracht. Heeft het college kennisgenomen van de ingezonden brief in Groot Voorschoten? Deelt het college die zorgen van de bewoners? Kan de wethouder ook aangeven waarom op deze masten ook nog antenne-installaties zijn geplaatst, wat de straling op deze woningen nog eens extra verhoogt?

Wethouder **Rasch**: Voorzitter. Het college is op de hoogte van de brief waar mevrouw Okma op doelt; die heeft ook ons bereikt. Wij kunnen zeggen dat wij als college niet gaan over de hoogspanningsmasten. Dat is een planning van TenneT. De straling voldoet op dit moment aan de norm van 0,4 microtesla, gemeten op de afstand die daarvoor geldt.

Mevrouw **Okma** (D66): Uw voorganger heeft gezegd dat zij in gesprek zou gaan met TenneT om te kijken of er mogelijkheden waren om de hoogspanningskabels onder de grond te brengen, maar dat blijkt dus niet gelukt te zijn. Er is weinig gebeurd en kennelijk bent u ook niet in contact geweest over de antenne-installaties. Zegt u nu iets anders? Neemt u afstand van de eerdere uitlatingen van de bestuurder die heeft gezegd dat het wel in orde zou komen en dat er iets geregeld zou worden?

Wethouder **Rasch**: Zo mag u het opvatten, als er gesteld is dat het in orde zou komen, in die zin dat die hoogspanningsmasten en ook de UMTS- en GSM-masten zouden verdwijnen. Dat is niet zo uitgesproken; dat is niet zo bedoeld. Als het zo opgevat is, wil ik dat bij dezen rechtzetten.

Mevrouw **Okma** (D66): "Verdwijnen" was het woord niet. Het ging om praten om te bekijken of er snel een oplossing gevonden kon worden gevonden voor de hoogspanningskabels, die toch al versleten zijn. Die mensen hebben het daar al jaren over. Ze doen dat niet voor niets. Ze wonen echt te dichtbij. Het zou nu nooit meer zo gebouwd worden.

De heer **Van der Haven** (VVD): Mevrouw Okma suggereert dat er ooit gezegd dat het wel in orde zou komen. Ik denk dat het goed is om te benadrukken dat ...

Mevrouw **Okma** (D66): Sorry, dat zei wethouder Bremer. Dat heb ik nooit gesuggereerd.

De heer **Van der Haven** (VVD): U suggereerde dat dat door wethouder Bremer is gezegd. Dan denk ik dat het goed is om dat nog eens in de raadsnotulen na te gaan, want ik kan mij niet herinneren dat dat ooit op die manier is gesteld. Laten we de verwachtingen goed managen. Bij de bouw van het Voorsche Park is een stukje ondergronds gebracht tegen torenhoge kosten. Het onder de grond brengen van die kabels is een enorm dure aangelegenheid. Ik denk dat het standpunt van het college zou moeten zijn dat wij gewoon de richtlijnen van het RIVM in dezen volgen. Het RIVM zegt op dit moment dat er onderzoeken zijn, maar dat er geen onderzoeken zijn waaruit zou blijken dat er schadelijke effecten zijn.

De **voorzitter**: We dreigen nu een debat te gaan voeren naar aanleiding van een vraag en de beantwoording door de wethouder. Als u er met elkaar op deze manier een interpellatiedebat over wilt voeren, vind ik dat prima en ik kan me het momentum ook wel voorstellen, omdat er niet heel veel gelegenheid meer is om het hierover te hebben, maar ik zou wel proberen om de tijd te beperken. Ik wil uw mond niet snoeren, maar we gaan nu een kant op die niet de bedoeling is bij het stellen van vragen in het vragenuurtje.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Eigenlijk wil ik de vraag alleen maar aanvullen, want dit is inderdaad een kwestie geweest. Er zijn ook gezondheidsklachten. Dat hebben we allemaal gehoord van mensen die de fractievergaderingen hebben bezocht. Ik wil alleen aanvullen dat er een aantal jaren geleden een regeling leek te zijn waarbij – volgens mij – de netbeheerder voor het ondergronds brengen een paar miljoen zou betalen en de gemeente zelf € 1 miljoen. Dat kan de gemeente nu niet doen, maar ik weet ook dat het de uitdrukkelijke wens van de bewoners was om op langere termijn een stip op de horizon te hebben. Ik denk dus dat het daarover gaat.

De heer **Van der Meij** (D66): Als aanvulling op wat mevrouw Lamers zei: ik herinner mij het gesprek en het debat in de raad. Daarvan herinner ik mij twee componenten. Volgens mij waren er ook schriftelijke vragen gesteld. De eerste component was dat we op dit moment even naar de financiën moesten kijken, maar het tweede punt was dat er op termijn een oplossing zou komen. Dat was dus vrij duidelijk.

De **voorzitter**: Mijnheer Rasch, de oplossing hebt u op dit moment niet en u hebt geantwoord dat u zich houdt aan de regels binnen de RIVM-normen. Ik kan me voorstellen dat hier in een later stadium op teruggekomen moet worden, mede naar aanleiding van de gestelde vragen en de brief die is gestuurd.

De heer **Van der Meij** (D66): Dat is in tegenspraak met wat wethouder Bremer heeft gezegd of toegezegd.

De **voorzitter**: Wethouder Rasch heeft de vragen beantwoord. De tweede vraag van mevrouw Okma was of hij afstand nam van datgene wat wethouder Bremer eerder heeft gesteld. Daarop heeft hij ja gezegd. Die bevestiging hebt u dus al.

De heer **Van Eysden** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Gelet op het aantal vragen zou ik het college willen verzoeken om een afschrift te geven van de brief die als antwoord naar de bewonersvereniging wordt gestuurd. Daar zou ik het bij willen laten.

De **voorzitter**: Wij komen nog schriftelijk terug met de beantwoording. Uw suggestie is natuurlijk altijd mogelijk. Ja toch, wethouder?

Wethouder **Rasch**: Ja.

De **voorzitter**: Op dit moment houden we het hierbij, hoe belangrijk dit onderwerp ook is.

5. Hamerstukken
5.1. Financieel beleidskader 2018 (raadsregistratienummer Z/17/006208/42087)
5.1.1. Nota Activabeleid;
5.1.2. Nota Reserves en Voorzieningen;
5.1.3. Financiële verordening (raadsregistratienummer Z/17/006208/42087)

Deze voorstellen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

6. Taskforce Zwemmen in Voorschoten (raadsregistratienummer Z-16896/raadsvoorstel/besluit\62171\2)

De heer **Van der Meij** (D66): Mevrouw de voorzitter. Soms lijkt dit onderwerp op water naar het zwembad dragen. Soms wordt de stop eruit getrokken en soms wordt de stop er weer in gezet. Wat D66 betreft blijft het zwembad gewoon open. Waar-

om? Er is regionaal een tekort aan zwemuren. Experts die zich bezig hebben gehouden met het open houden of heropenen van het zwembad in Oegstgeest, hebben ons dat aangegeven. Dat lijkt mij een heel belangrijk punt.

Het tweede punt is dat zwembad Het Wedde een heel belangrijke sociale functie heeft. Al fietsend vanuit de tuindersvereniging zie ik daar altijd een komen en gaan en een geweldige drukte. Ik denk dus dat we die functie moeten behouden. Last but not least is bij vorige discussies een warme belangstelling van onze inwoners gebleken. Die functie moeten we dus in stand houden. Dat kan als volgt. Overleg met Leiden of we meer recreatieve functies van zwembaden in Het Wedde kunnen krijgen; het lijkt mij op zich de moeite waard om die optie verder uit te zoeken. Ga na welke alternatieven er zijn en maak daarbij gebruik van elders opgedane ervaringen.

Om deze reden vinden wij dat de taakopdracht van de taskforce niet een nulscenario moet inhouden maar een openhoudscenario. Wij stellen in ons amendement dan ook voor om het nulscenario van een andere tekst te voorzien. We hopen uiteraard dat de raad hierin meegaat. Als de taskforce dat nulscenario niet hoeft te onderzoeken, scheelt dat tijd en geld. Dat geld kunnen we dan goed gebruiken voor het zwembad. Het amendement luidt:

"Amendement 032.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 1 februari 2018,

gezien het raadsvoorstel nr. Z-16896 (62171/2 d.d. 16 januari 2018,

overwegende dat:

- *Het Wedde een kerntaak vervult bij zwemlessen, die niet elders in de regio ingevuld kunnen worden;*
- *elders in de regio zwembaden behouden konden blijven en dat die ervaringen benut kunnen worden;*
- *Het Wedde een belangrijke plek is voor de sociale cohesie;*
- *het uitzoeken van een nulscenario niet de wens van de raad is;*

Besluit:

het derde aandachtstreepje van de taak van de taskforce als volgt vast te stellen:

Inzicht te geven in de stappen, die genomen moeten worden als het contract met de huidige exploitant niet wordt verlengd en de daaruit voortvloeiende stappen om in een alternatieve vorm de exploitatie voort te zetten."

De heer **Van den Dool** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Of je nou in Voorschoten geboren bent, er al heel lang woont of er net bent komen wonen, we wonen hier allemaal vanwege een aantal kwaliteiten die dit dorp heeft: het dorpse karakter, tussen grote steden in, en vooral ook de faciliteiten naast het groen. Bij die faciliteiten noem ik de sport en de verenigingen, maar ook cultuur en andere zaken. Om dat allemaal te kunnen dragen, moet Voorschoten wel op eigen benen kunnen staan. Daarvoor hebben wij een begroting aangenomen die dat waar kan maken. Maar ook om de faciliteiten omhoog te kunnen houden, zul je geregeld goed moet kijken hoe je dat gaat doen. Af en toe moet je dat erg goed herinrichten. Vandaar dat wij ervoor gekozen hebben om in de begroting de subsidie op het zwembad wel stop te zetten, maar de VVD neemt niet alleen dat besluit; wij gaan ook iets doen om de faciliteiten hier goed en opnieuw neer te zetten. Een van de onderdelen is dat wij nu kijken naar het vaststellen van een taskforce voor het zwembad. Ook dat gaan we niet alleen vaststellen; de VVD gaat daar ook aan bijdragen. We zullen kijken naar mensen die in die taskforce kunnen. We willen het college bedanken voor de toezegging dat er in die taskforce ook een beetje ondernemerszin komt. Daar zullen wij gebruik van maken. We danken het college ook voor de toezegging dat er niet alleen gekeken wordt naar het zwembad zelf maar ook naar de ruimte eromheen, de golfbaan en de golfvereniging, omdat het niet alleen gaat over het overeind houden van het zwembad. Met een ruimer idee kun je wellicht veel meer bereiken. Daar zal de VVD zich ook actief voor inzetten. De VVD zal dus niet alleen maar instemmen met deze taskforce. Wij hopen dat we aan de taskforce kunnen bijdragen en iemand kunnen bedenken die daar zitting in kan nemen of dat we anderszins een idee kunnen hebben over hoe het geheel en het behouden van zwemmen in Voorschoten mogelijk kunnen zijn.

Vandaar dat wij van harte meestemmen om deze faciliteit, die iedereen belangrijk vindt, in stand te kunnen houden, maar wij vinden het wel belangrijk om dat op deze manier te doen. Het gaat immers niet om in stand houden van wat je hebt en kijken hoe het een beetje anders kan. Nee, we nemen hier de komende jaren voor. We hebben nog twee jaar voor deze taskforce om dat te doen. Het is belangrijk om vanaf de grond met een fris en nieuw idee naar het geheel te kijken. Dan weten we zeker dat er iets uit komt, dat we hier kunnen blijven zwemmen en dat we dat hele terrein, met de golfbaan erbij, wellicht zo opnieuw neerzetten dat het een op zich-

zelf staand geheel wordt, waar misschien subsidie heen gaat maar waarschijnlijk wel een fors lager bedrag dan wat wij nu geven. Vandaar dat wij van harte instemmen met deze taskforce, inclusief de toezeggingen die ik net heb genoemd.

De heer **Overbosch** (PvdA): Voorzitter. Het voorstel voor de taskforce hebben we vorige week in de commissie Burger en Bestuur uitvoerig besproken. Namens de Partij van de Arbeid heb ik het college aangegeven dat wij, nu het gelopen is zoals het is gelopen, het voorliggende voorstel kunnen steunen, inclusief wat nu "de nuloptie" dreigt te gaan heten.

Voor de instandhouding van het collectieve geheugen hecht ik eraan om aan te geven dat we bij de begrotingsbehandeling in november in onze alternatieve begroting heel nadrukkelijk hebben bepleit om nog niet te besluiten om in 2021 de 4 ton subsidie in te trekken - dat is wel gebeurd - maar om eerst onderzoek te plegen. We hebben toen ook voorgesteld om de door het college voorgestelde € 96.000 uit de concernreserve niet te besteden aan de impuls voor het centrum, maar om € 40.000 te besteden aan het onderzoek voor het zwembad en om € 40.000 te besteden voor het Cultureel Centrum en € 16.000 voor het project Taal en digitaal, waar wij zeer aan hechten. Dat is door de raad niet geaccepteerd. Toen de motie aan de orde kwam om dan de taskforce in stellen, hebben wij daarvoor gestemd. De wethouder zei toen namens het college met een royaal gebaar: die € 40.000 is een goede schatting, mijnheer Overbosch, en ik denk dat we daar wel uit zullen komen. Hij gebruikte woorden met die strekking.

Vorige week heb ik de wethouder in de commissie Burger en Bestuur gevraagd of het wel verstandig en, in de omstandigheden waarin we verkeren, reëel is om de raad voor te stellen om die € 43.000 zomaar te dekken uit de concernreserve. De wethouder zei dat hij dat ambtelijk geadviseerd had gekregen, maar dat hij er nog eens over zou nadenken. We hebben nu bij de stukken een afschrift gekregen van het advies van de ambtelijke organisatie aan het college. Het college handhaaft zijn voorstel om dit te dekken uit de concernreserve. Dat is voor mij aanleiding om op dit moment een amendement in te dienen. Normaal vind ik eigenlijk dat je amendementen niet moet indienen en aankondigen in de eerste termijn maar liever, als dat kan, in de tweede termijn, maar we hebben de discussie gehad in de commissie Burger en Bestuur en ik heb afgelopen week een amendement opgesteld. De kern daarvan is dat het budget voorlopig wordt gedekt uit de concernreserve en dat bij de Voorjaarsnota, dus over een aantal maanden, wordt bekeken of de concernreserve weer kan worden aangevuld met die € 43.000. De wethouder zei bij de begrotingsbehandeling immers royaal dat het college, als de raad ja zou zeggen tegen de

begroting, toch € 52 miljoen kan besteden. Ik heb dat ook opgevat als: ja, dan is het ook mogelijk om binnen de staande begroting creatief te zoeken naar dat bedrag. Ik kan met veel plezier melden dat in de loop van de afgelopen dagen alle fracties, behalve de fractie van GroenLinks, hun steun aan dit amendement hebben gegeven. Ik ben erg benieuwd naar de reactie van het college. Ik dien het amendement bij dezen formeel in. Het amendement luidt:

"Amendement 030.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 1 februari 2018,

gezien het raadsvoorstel nr. Z-16896/ 62171/2 d.d. 16 januari 2018,

overwegende dat:

1. *in de raad van 28 september 2017 discussie is gevoerd en besluiten zijn genomen over het rapport van de Rekenkamercommissie 'Veel ambities, weinig aandacht voor financiën';*
2. *het college zonder een beroep te hoeven doen op de concernreserve € 43.000 zelfstandig kan dekken uit vier programma's (P0, Bestuur en Ondersteuning van € 12,6 miljoen, P5, Sport, Cultuur en Recreatie van € 5,3 miljoen, P6, Sociaal Domein van € 17,9 miljoen en P7, Volksgezondheid en Milieu van 3,7 miljoen) van in totaal € 39,5 miljoen, dat is 0,108 %;*
3. *het college in de Voorjaarsnota aan de raad kan melden via welke (combinatie van) posten dit bedrag van € 43.000 uiteindelijk gedekt kan worden;*

Besluit:

het voorgestelde besluit als volgt te wijzigen:

1. *Beslispunt 3: Het budget voorlopig te dekken uit de concernreserve;*
2. *Beslispunt 4: De hierop betrekking hebbende voorlopige wijziging van de Programmabegroting 2018 vast te stellen;*
3. *Beslispunt 5: Bij de Voorjaarsnota de concernreserve weer aan te vullen met € 43.000 en de raad te informeren over de andere wijze van dekking uit de Programmabegroting 2018."*

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Zwemwater is belangrijk. In een waterrijk land als Nederland is het erg belangrijk dat elk kind leert zwemmen. Helaas zien we de afgelopen jaren steeds vaker dat kinderen, vaak van migrantenachtergrond, niet leren zwemmen en dat ze verdrinken. Gelukkig gebeurt dat niet vaak, maar het gebeurt soms wel. Zwemmen is ook belangrijk omdat zwemmen sport is en omdat kinderen op dit moment veel te weinig aan sport en bewegen doen. Er zijn in Nederland en ook in deze gemeente grote actieplannen om kinderen meer aan het bewegen te krijgen. Zwemmen is daar een onderdeel van.

Zoals de fractie van D66 al aangaf, is er in de regio een tekort aan zwemwater. Het verdwijnen van zwembad Het Wedde zou dat tekort groter maken. Daarom vindt de SP het van groot belang dat er zwemwater in Voorschoten blijft en dat dat in Het Wedde gebeurt. Daarom steunen wij van harte dat een taskforce aan de slag gaat, zodat er een onderzoek komt naar de benodigdheid van zwemwater in Nederland. Sorry, in Voorschoten; soms moet je groot denken! Wij waren mede-indiener van de desbetreffende motie bij de begrotingsbehandeling. Natuurlijk moet deze taskforce aan de slag. Dat moet goed worden gedekt in de begroting. Daarom steunen wij het amendement van de PvdA, maar ik ben wel een beetje geschrokken. Iedereen in Voorschoten weet dat de VVD achter de schermen aan de touwtjes trekt bij alles wat je hier organiseert, maar dat zo openlijk in de raadzaal wordt gezegd "wij leveren wel even wat mensen voor die taskforce", vind ik niet zo'n heel goed plan. Ik zou graag van het college de bevestiging krijgen dat de opzet van deze taskforce politiek neutraal is.

De heer **Van den Dool** (VVD): Daar wil ik meteen op reageren. Uiteraard is dat geen partijpolitiek belang. Wij vinden het belangrijk dat die taskforce er komt. Als wij iemand op het oog zouden hebben die geheel onafhankelijk is maar wel heel veel verstand heeft van zwemmen en als wij zo'n persoon weten te vinden, willen wij daar een actieve bijdrage aan leveren. Wij stemmen niet alleen in met een voorstel; wij willen ook actief meedoen. Ik bedoelde het in die zin. Dat dit iets partijpolitieks is, werp ik verre van me. Dat idee hebben wij totaal niet.

De heer **Maassen** (SP): Het is heel mooi dat de heer Van den Dool dat nu zegt, want zijn woorden suggereerden zojuist echt iets anders. Het lijkt mij toch goed om daarvan een bevestiging te krijgen van het college.

De heer **Eversteijn** (ONS Voorschoten): Voorzitter. In de commissie is uitvoerig over de taskforce gesproken. We zijn akkoord gegaan met de startnotitie en de vertrekpunten daarvan. Wij wensen de taskforce veel succes toe en we kijken uit naar de

toekomst van het onderzoek. Voor ONS Voorschoten blijft de stelling dat zwemmen in Voorschoten mogelijk moet blijven. Wij zijn blij met de brede steun voor amendement 030.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Voorzitter. Na het wegvallen van de subsidie voor het zwembad bleef er niets anders meer over dan het steunen van de taskforce die adviezen gaat uitbrengen met betrekking tot het behouden van het zwemmen voor de inwoners van Voorschoten. Wij beseffen heel goed hoe voorzichtig dit advies is geformuleerd en wat er op het spel staat. GroenLinks is onomwonden voor het behoud van het zwemmen in Voorschoten. De SP heeft zojuist al gezegd dat het belangrijk is dat kinderen goed bewegen. Dat ondersteunen wij volledig, maar dat geldt natuurlijk voor iedere leeftijdscategorie, zeker ook voor de ouderen onder ons. Het gaat ook om de levensreddende zwemvaardigheid. Wij denken ook dat het kan. Ik hoef het hele verhaal uit de begrotingsbehandeling niet te herhalen, maar voor het collectieve geheugen herhaal ik alleen nog even dat wij denken dat het kan. Dat hebben we in de begrotingsraad ook betoogd.

Wij steunen de taskforce. Zonder die taskforce zal zwemmen in Voorschoten immers niet meer mogelijk zijn. Het is wel de bedoeling van GroenLinks dat het zwembad ook op langere termijn open blijft. Je moet echt naar een periode van vijftien à twintig jaar kijken met het oog op het onderhoud voor de lange termijn. Als je naar een kortere termijn gaat kijken, zal het goedkoop, duurkoop zijn. Dan wordt het onderhoud niet meer goed bijgehouden en wordt het zwembad uitgeleefd.

Het college stelt dat ambtelijk is geadviseerd om het voorstel te dekken uit de concernreserve. Het gaat immers om een incidentele uitgave en er is geen sprake van een "nieuw voor oud"-principe: er wordt niet iets anders niet gedaan. De PvdA brengt een belangrijk punt in. Dat is inderdaad door de overige fracties gesteund. Ook wij vinden de dekking een heel belangrijk punt. Moeten we het bedrag inderdaad uit de concernreserve halen? Moeten we niet in de begroting een dekking gaan zoeken? Wij zouden graag eerst een reactie van het college op dit voorstel willen zien, voordat wij zeggen of wij dit gaan steunen. U kent GroenLinks: we gaan niet over één nacht ijs; we kijken alle kanten op en we horen van alle kanten advies, ook in dit geval. Maar we staan zeer zeker wél sympathiek ten opzichte van het amendement. We vragen dit met name omdat we van het college ook willen weten hoe belastend het voor de organisatie is om hiervoor met een stofkam door de begroting heen te gaan.

Het amendement van D66 gaan wij niet steunen. We vinden het juist wél belangrijk om de nuloptie te onderzoeken, juist om te weten wat er op het spel staat en wat het alternatief is als er geen oplossing wordt gevonden. Om dát voor ogen te hebben, willen wij de nuloptie juist wél onderzocht hebben.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Wij willen dat het zwembad blijft. Dat is een heel helder signaal van de CDA-fractie. We gaan daarom akkoord met de start van de taskforce, die een brede opdracht krijgt.

In de commissievergadering heeft D66 aandacht gevraagd voor het nulscenario. Ik heb mevrouw Lamers daar zojuist over horen spreken. Het is inderdaad juist belangrijk om dat nulscenario in beeld te brengen om te kijken wat het betekent als het zwemmen wegvalt in Voorschoten. Wat betekent dat voor de zwemlessen, de gezondheidsbevordering en het zwemmen voor mindervaliden, maar ook voor de golfvereniging? Het kan een goed beeld geven van waarom je een voorziening met potentie niet moet sluiten. Daarom wil ik ook graag een visie van het college op het amendement van D66.

Het is aan de taskforce om in beeld te brengen wat de toekomst brengen zal en het is aan ons om geld te zoeken om het zwembad open te houden. Volgende week staat er een voorstel op de agenda waarmee we het eerste geld vrijmaken voor het behoud van voorzieningen. Dat is de uitwerking van een motie uit de begrotingsraad over de grondslag van de rioolheffing. Daarmee komt jaarlijks € 113.000 vrij. Dit hebben we speciaal in de motie genoemd als mogelijke toekomstige dekking voor voorzieningen. Dit is een mooie eerste basis om verder te bouwen. Al eerder werd bijvoorbeeld de gezamenlijke huisvesting van ambtenaren genoemd als bron. Als we ieder jaar structureel € 113.000 weten te vinden, is het niet meer de vraag of maar hoe zwembad Het Wedde open blijft.

Het CDA is van mening dat Sportfondsen al lange tijd het zwembad met veel inzet exploiteert en dat ook goed doet. Veel Voorschotenaren gaan zwemmen in Het Wedde. Het is een populair bad in de regio. Dat geven de 7.000 handtekeningen ook duidelijk aan. De medewerkers hebben veel kennis en ervaring van en met het beheer van Het Wedde. Hoe gaat het college met de mening van Sportfondsen om? Ik neem aan dat de taskforce daar zijn oren te luisteren legt, maar krijgt Sportfondsen daarna, wanneer het rapport uitkomt, bijvoorbeeld de kans om daar als eerste op te reageren? Dat kan ons helpen om de toekomst van Het Wedde te bepalen.

We hebben vanavond al eerder gehoord dat het amendement van de Partij van de Arbeid niets verkeerds inhoudt en dat het wijst op een steeds terugkerende manier van handelen. We hebben het amendement medeondertekend, omdat het signaal helder moet zijn dat je niet bij alles meteen uit de concernreserve moet putten. Ik ben ook op dit punt benieuwd naar de overwegingen van het college.

De heer **Overbosch** (PvdA): Mag ik de heer Zoetemelk vragen of ik goed heb begrepen dat hij al komt met dekkingsvoorstellen voor het openhouden van het zwembad?

De heer **Zoetemelk** (CDA): In de begrotingsraad hebben we een amendement aangenomen. Dat heb ik hier voor mij liggen. Daarin staat dat we de grondslag voor de rioolheffing omzetten in een eigenaarheffing. Dat levert € 113.000 per jaar op. We hebben bij die motie ook speciaal vermeld dat dit gebruikt moet worden voor toekomstige voorzieningen. Het is in feite dus al een mogelijke dekking.

De **voorzitter**: Zoeken naar oplossingen; zo vertaal ik het maar.

De heer **Overbosch** (PvdA): Zoeken naar oplossingen hebben we ook gedaan toen we spraken over de aanleg van een kunstgrasveld voor het voetbal, waarbij er door zoeken naar oplossingen een dekking kwam, namelijk de precariorechten, terwijl al helder was dat in de lucht hing dat de precariorechten zouden worden afgeschaft. Nu zitten we met het probleem dat we in 2022 € 1,2 miljoen voor onze kiezen krijgen. Ik vind het niet juist - dat wil ik gezegd hebben tegen de heer Zoetemelk - om op een houtje-touwtjemanier te komen met dekking, want dan ken ik er nog wel een heleboel.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Dan wil ik de volgende vraag aan de heer Overbosch stellen: zou hij in die vijf jaar €2,5 miljoen hebben laten liggen, omdat hij wist dat het in 2022 afgeschaft zou worden?

De heer **Overbosch** (PvdA): Ik denk dat dat een heel belangrijk afwegingspunt is geweest. Wij waren daar niet voor, zoals u zich zult herinneren.

De heer **Zoetemelk** (CDA): De CDA-fractie is erg blij met die € 2,5 miljoen, want die hebben we goed kunnen besteden en dat kunnen we nog steeds tot 2022 doen. Ik zou dat dus niet hebben laten liggen. Ik denk dat u dat thuis ook niet zou hebben gedaan.

De **voorzitter**: Heren, laten wij de discussie vanavond beperken tot de taskforce zwembad in plaats van een discussie uit het verleden te voeren. Ik let ook een beetje op uw spreektijd. Terwijl de koffie wordt ingeschonken, gaan we luisteren naar de reactie in eerste termijn van het college.

Wethouder **Binnendijk**: Voorzitter. Ik loop de sprekers in volgorde van spreken langs. De heer Van der Meij zegt dat het zwembad, wat D66 betreft, open blijft. Ik heb tot nu toe de afgelopen maanden nog geen enkele partij horen zeggen dat het zwembad wat haar betreft dicht moet. Ik hoop ook dat u dat het college niet hebt horen zeggen. Wij willen dus allemaal dat het zwembad op de een of andere manier open blijft. Eerdere sprekers hebben er ook al gewag van gemaakt dat het juist verstandig is om een totaalonderzoek te doen. Bij een totaalonderzoek hoort ook de nuloptie. Ik denk ook dat het gek zou zijn als je zegt dat je een onafhankelijk onderzoek wilt hebben maar dat de uitkomst niet dit of dat mag zijn. Ik zou het lastig vinden als wij tegen de taskforce, de experts die we inhuren, zouden moeten zeggen: we willen graag dat jullie een taskforce vormen en jullie expertise inbrengen, maar let op, de uitkomst mag niet nul zijn. Dat laat onverlet dat wij er allemaal naar streven om het zwembad open te houden, maar laten we het onderzoek of de taskforce niet bij voorbaat met de opdracht wegsturen dat het alles mag zijn, behalve die uitkomst. Voor de zuiverheid van de taakopdracht van de taskforce en ook voor de wetenschap waarmee wij aan de slag moeten, zou ik de uitkomst van het onderzoek dus niet bij voorbaat willen bepalen. Ik zou dat amendement namens het college dus willen ontraden. Dat is eigenlijk ook wat de heer Van den Dool zegt: laten we er nou voor zorgen dat die taskforce en dat onderzoek hier fris naar kijken. Ik wil graag omarmen dat we hier fris naar moeten kijken.

De heer Overbosch doet een beroep op het collectief geheugen. Hij zei bij de begrotingsbehandeling: laten we nu nog niet besluiten. Ook ik doe een beroep op het collectieve geheugen: als we hier nog langer over nagedacht zouden hebben, hadden we vandaag de dag zeer waarschijnlijk nog onder preventief toezicht gestaan. Ook ik doe dus een beroep op dat collectieve geheugen.

De heer Overbosch vraagt of het verstandig is om de uitgaven voor de taskforce te dekken uit de concernreserve. Wij denken van wel. Het gaat om incidentele kosten. Dan is het ook verstandig om dat uit incidenteel geld te dekken. De concernreserve wordt de komende maanden natuurlijk weer aangevuld. We krijgen een positief jaarresultaat. Ik heb u ook al verteld over de verkoop van snippergroen en dat soort dingen. Die concernreserve wordt dus gewoon aangevuld. Wat u vandaag uitgeeft, wordt de komende maanden dus weer aangevuld. Daarom zeggen wij: dek inciden-

teel geld uit incidentele middelen en kijk straks niet weer, zoals het amendement voorstelt, in de begroting en de programma's of daar nog geld te halen valt. Voor het college zijn, zoals we in november hebben besproken, de mogelijkheden uitgeput om in de programmabegroting nog eens € 43.000 aan ruimte te vinden. Als de raad dit amendement aanneemt – ik heb er ook nog technische opmerkingen over – denk ik dat de raad zelf moet aangeven uit welke programma's die € 43.000 moet komen. Ik vind het, zeker ook omdat dit onder leiding van de heer Overbosch gebeurt, ook bijzonder dat u kennelijk nog € 43.000 extra wilt bezuinigen op de programma's in plaats van dat u dit uit de incidentele middelen wilt halen.

Ik heb ook nog een technische opmerking. Wilt u in het amendement alstublieft het twee keer gebruikte woord "voorlopig" schrappen? Een voorlopige begrotingswijziging bestaat namelijk niet. Je kunt ook niet "een beetje zwanger" zijn. Het is een begrotingswijziging of niet. Voorlopige begrotingswijzigingen bestaan niet. U weet dat de provincie nog een beetje met ons meekijkt. Doe de gemeente Voorschoten een plezier en laat ze daar in ieder geval geen rolberoerte krijgen door onze terminologie. Ik zou dit amendement dus ten eerste willen ontraden. Wij willen de hiermee gemoeide incidentele kosten graag incidenteel dekken en niet uit de programmabegroting. Ik zou dus ook graag de oproep willen doen om, als het amendement onverhoopt toch in stemming wordt gebracht, in ieder geval het woord "voorlopig" beide keren te schrappen. En ik geef u in overweging dat de concernreserve de komende maanden sowieso aangevuld wordt en dat er met betrekking tot de concernreserve helemaal geen paniek is maar wel met betrekking tot de programmabegroting. Daar is immers al zo fors op bezuinigd. Ik roep de begrotingsraad van november maar even in herinnering. Ik moet u echt meegeven dat het een heel zware klus voor u zou worden om voor 2018 nog eens € 43.000 extra te bezuinigen om deze taskforce te bekostigen. En wij hebben vanavond wel een begrotingswijziging nodig, botweg gewoon geld, als wij de taskforce willen laten starten.

De heer Maassen vroeg om een bevestiging van het college. Ik heb de woorden van de heer Van den Dool heel goed begrepen: zijn partij pakt de handschoen op om eventueel mensen aan te leveren die geschikt zouden zijn voor de taskforce. Ik raad dat eigenlijk elke partij aan: als u goede kandidaten hebt, meld dat dan bij mij.

De heer **Van den Dool** (VVD): Ik ga even terug naar het vorige stukje, over het amendement. We begrijpen de wethouder goed: incidenteel geld gaat voorlopig uit de reserve en als die reserve wordt aangevuld door incidentele opbrengsten, komt het uiteindelijk wel weer goed. We kunnen het amendement ook zo zien dat het vanuit de raad wat meer benadrukt dat we er naar aanleiding van de perikelen van

vorig jaar met de financiën en Rekenkamerrapporten iets meer bovenop moeten zitten. Met het amendement zeggen we dus: ja, we willen graag dat het college dit zo snel mogelijk repareert, in die zin dat duidelijk is dat de eerstkomende incidentele baten teruggaan. Dat signaal geven wij dus vanuit de raad. Daar komt het eigenlijk op neer.

Wethouder **Binnendijk**: Als dat het signaal is, heb ik daar natuurlijk geen enkel bezwaar tegen, maar zoals gezegd: dek incidenteel met incidenteel. De concernreserve wordt de komende maanden vanzelf aangevuld, want er komen echt nog wel positieve dingen naar ons toe. Dat is incidenteel geld, maar met name de tweede overweging in het amendement doelt er echt op dat dit gedekt zou moeten worden uit de programmabegroting. Ik geef u echt mee om dat niet te doen. Het wordt echt een zware taak voor u om dit uit de programmabegroting te dekken, terwijl dat niet nodig is.

De heer **Overbosch** (PvdA): In de eerste plaats is het de vraag of de raad moet aangeven uit welke programma's dat gedekt kan worden, maar omdat de wethouder het incidentele karakter zo benadrukt, zou ik toch nog eens willen wijzen op de context die ik ook in mijn bijdrage heb aangegeven. Toen de wethouder bij de begrotingsbehandeling zei dat we hier wel een oplossing voor zouden vinden, heeft hij de concernreserve niet genoemd. In mijn achterban wordt, ook pratend over de discussie die wij hebben gehad over het rapport van de Rekenkamer, gezegd dat het nu voorbij moet zijn dat die concernreserve een beetje wordt beschouwd als "toys for the boys". Bovendien heb ik de wethouder en het college vorige week in de commissie Burger en Bestuur gevraagd hoe het zit met de uitvoering van de enige motie van de Partij van de Arbeid die bij de begrotingsbehandeling is aangenomen en die betrekking heeft op het onderzoek naar de wijze waarop wij onze schuldsanering zullen uitvoeren. Daarin staat ook heel nadrukkelijk: "mede in relatie tot ons voorzieningenniveau". We moeten op een gegeven moment komen tot een wat andere cultuur. Wat betreft het voorstel om het dan maar makkelijk te dekken uit de concernreserve, verwijs ik naar de opmerking van de heer Van den Dool dat het amendement een signaal van de raad is dat we daar anders mee om moeten gaan, temeer omdat deze gemeenteraad in september de beslissing heeft genomen dat we alle aanbevelingen kunnen uitvoeren voor 1 januari. We weten dat dat niet is gelukt. Mijn amendement om op dat punt een meer realistische aanpak te kiezen, is niet geaccepteerd.

Wethouder **Binnendijk**: De heer Overbosch sprak aan het eind van alle termijnen tegen de heer Zoetemelk van "een houtje-touwtjedekking". Wat vindt hij dan van wat hij met dit amendement zegt? Hij vult dat nu al aan door te vragen waarom de raad

dat moet doen. Kennelijk geeft hij het college dus de opdracht om maar iets in de programmabegroting te zoeken: wij zeggen nu nog niet wat; verzint u dat zelf maar. Zo ging dat hier vroeger en daar wil ik echt afstand van nemen. Als u ruimte in de begroting ziet, komt u dan vanavond gewoon met een voorstel: die € 43.000 halen we daarvandaan en daarvandaan. Dan zijn we even goede vrienden. Ik zou dat zelf dus niet doen. Het college raadt dat af, want incidentele kosten kun je ook gewoon dekken met incidenteel geld. Ik ben het bijvoorbeeld ook niet eens met de door de heer Zoetemelk aangegeven dekking. Besteed het geld dat je met de rioolheffing verdient - dat is structureel geld - alsjeblieft aan structurele dingen. Stel je bijvoorbeeld voor dat de taskforce met een oplossing komt om het zwembad toch open te houden en dat dat een bepaald bedrag aan structureel geld kost. Gebruik die rioolheffing daar dan voor en ga daar nou niet incidentele dingen van betalen, zoals de taskforce.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Volgens mij ben ik heel duidelijk geweest. Het gaat om een jaarlijks bedrag van € 113.000, structureel. Dat wil ik in de toekomst gebruiken: dus niet voor de €43.000, maar als dekking voor de toekomst om voorzieningen te behouden. Zo was het ook bedoeld in de motie. Diverse partijen hebben die motie in de begrotingsraad ingediend. Daar is het voor bedoeld; het is een structureel bedrag.

Wethouder **Binnendijk**: De heer Zoetemelk en ik zijn het volledig eens.

De heer **Overbosch** (PvdA): De wethouder geeft vanuit de positie van het college weer hoe hij ervaart wat in dit amendement staat. Dat kan ik mij op zich heel goed voorstellen. Hij zegt dat de raad dan maar moet aangeven uit welke programma's dat gedekt moet worden, maar ik verwijs nogmaals naar het raadsbesluit van eind september vorig jaar over het rapport van de RKC. Daarin was onder andere voorzien dat het college in goed overleg met de raad zou bespreken hoe we met dit soort vraagstukken omgaan. We zijn vier maanden verder en de wethouder weet dat we nog geen enkele gelegenheid hebben gehad om daar op deze manier met elkaar over te praten. Nogmaals, het signaal dat in dit amendement zit, is: ga niet te makkelijk kijken naar die concernreserve.

De **voorzitter**: Met alle respect, mijnheer Overbosch: zoals de wethouder aangeeft, kan het incidentele karakter van de uitgaven dan toch ook op een andere wijze geformuleerd worden? Of is die suggestie überhaupt niet in beeld?

De heer **Overbosch** (PvdA): Ja, zeker wel. Ik denk dat het straks, gehoord de discussie, verstandig is om even te schorsen en om de koppen even bij elkaar te steken.

Wethouder **Binnendijk**: Dat lijkt mij inderdaad raadzaam. Ik begrijp op zich de gedachte van de heer Overbosch en de andere ondertekenaars. We moeten natuurlijk ook lering trekken uit het verleden, maar ik denk dat het goed is om incidentele uitgaven met incidenteel geld te dekken, om structurele uitgaven met structureel geld te dekken en om dat niet uit de programma's te halen. Dat wordt echt een heel zware kluif. Ik hoef u niet te vertellen dat er in november echt heel veel bezuinigd is en dat de programma's echt krap in hun jasje zitten. Dat was noodgedwongen. We konden in mijn optiek niet anders, maar als u nu zegt dat daar nog wel € 43.000 uit kan, denk ik: dat zou ik nog weleens willen zien. En dat terwijl de door het college voorgestelde oplossing volgens mij gewoon een goede oplossing is, zonder dat we die bezuinigingen aan moeten grijpen. Ik kan u nu al aankondigen - dat hebt u ook al eerder gezien - dat we van 2017 geld zullen overhouden. Dat is ook heel logisch voor een jaar waarin je als gemeente onder preventief toezicht hebt gestaan. Over de concernreserve en over incidenteel geld maak ik mij als wethouder Financiën vooralsnog dus niet zo gek veel zorgen. Ik wil daar natuurlijk wel schulden mee aflossen en dergelijke, maar zorgen zijn er bij de gemeente Voorschoten niet zozeer over incidenteel geld maar over structureel geld. Dan zou ik zeggen: pak de begroting nou niet aan voor incidenteel geld. Ik wil u dat dus echt afraden. Als het amendement toch wordt gehandhaafd zoals dat nu is, doe mij en het college dan in ieder geval een plezier door twee keer het woord "voorlopig" te schrappen, want u moet echt van mij aannemen dat "een voorlopige begrotingswijziging" een figuur is die niet bestaat.

De heer **Van der Meij** (D66): Mijnheer de wethouder, hoor ik u nu zeggen dat we over 2017 een exploitatieoverschot hebben?

Wethouder **Binnendijk**: Ja.

De heer **Van der Meij** (D66): Is de conclusie dan logisch dat we dat exploitatieoverschot kunnen gebruiken voor deze taskforce?

Wethouder **Binnendijk**: Indirect wel. Het jaaroverschot is nog niet bekend. Het is wel bekend dat het saldo positief zal zijn, maar de hoogte is nog niet bekend. Als je de huidige concernreserve zonder wetenschap van de jaarrekening nu gebruikt om de taskforce te betalen en als we dat straks onder andere met het jaarresultaat aanvul-

len, kunt u misschien ook zeggen dat we het indirect betalen uit het jaarresultaat. Dat is om het even.

De heer Eversteijn heeft zijn hoop uitgesproken, evenals zijn goedkeuring van de taskforce. Mevrouw Lamers heeft dat ook gedaan. Volgens mij heb ik de door haar gevraagde reactie op het amendement gegeven.

Indirect heb ik al een heel aantal vragen van de heer Zoetemelk beantwoord. Sportfondsen zal zeker mogen reageren op elke uitkomst. Hoewel Sportfondsen Voorschoten geen plaats krijgt in de taskforce, omdat de slager niet zijn eigen vlees moet keuren, hebben wij geen ruzie of iets dergelijks met Sportfondsen. Sterker nog: we hebben waardering voor de organisatie Sportfondsen Voorschoten en we zullen haar gedurende dit proces en na afloop van dit proces dicht bij ons houden.

De heer **Van der Haven** (VVD): Voor de duidelijkheid heb ik nog een vraag aan de wethouder. Heb ik het goed begrepen dat de wethouder zegt dat het signaal dat van het amendement uitgaat, is dat we de concernreserve niet al te makkelijk moeten plunderen? Zo heeft de heer Overbosch het ook gezegd; dat is volgens mij het signaal dat de heer Overbosch wil adresseren. De wethouder zegt dat het college dat ook niet doet, want het college stelt niet voor om dit te betalen uit de concernreserve en daar helemaal niets tegenover te stellen. Het college ziet dit als een soort tussenrekening: we moeten dit onderzoek in 2018 bekostigen en de dekking daarvoor ziet het college in het feit dat er een positief jaaroverschot zal zijn. De concernreserve is dus even de tussenrekening waarvan dit betaald wordt, maar de dekking volgt aan het eind van het jaar. Mag ik de woorden van de wethouder zo opvatten?

Wethouder **Binnendijk**: U kunt het zo opvatten. Het handigste is natuurlijk om gewoon ja te zeggen, maar ik wil er toch even op wijzen dat het in z'n algemeen gewoon verstandig is om incidentele uitgaven te dekken middels incidenteel geld. Ik kan natuurlijk niet in een andere situatie kijken, maar als wij geen positief jaarresultaat in gedachte hadden, denk ik dat wij wellicht toch aan u zouden hebben voorgesteld om dit zo te doen. Dat wij een positief jaarresultaat tegemoetzien en dat wij ook nog andere gelden binnenkrijgen via verkoop van vastgoed, snippergroen en dergelijke, maakt het alleen maar nóg logischer om dit uit de concernreserve te dekken, omdat u binnen enkele maanden zult zien dat wij in de concernreserve geld genoeg hebben voor dit soort uitgaven. Nogmaals, ik zou het vervelend vinden als u dit nu dekt uit programma's, terwijl de begroting al heel krap is qua structurele uitgaven en terwijl u binnen een aantal maanden zult zien: waar waren we eind januari, begin februari eigenlijk mee bezig?

De heer **Van der Haven** (VVD): Ik doe een dappere poging om de PvdA en het college op één lijn te krijgen. Ik kan mij het punt van het CDA voorstellen: de jaarrekening van 2018 zal waarschijnlijk in april of mei 2019 behandeld worden. Dan gaan we dus pas over ongeveer vijftien maanden de definitieve dekking neerzetten voor iets wat we nu doen. Ik weet niet of het technisch kan, maar ik wil het college wel een suggestie doen: als we in Burap 1 of Burap 2 al zien dat er een overschot is, zouden we dan al een deel kunnen labelen, zodat we in elk geval veel sneller de definitieve dekking hebben?

Wethouder **Binnendijk**: We kunnen het jaarrekeningresultaat pas gebruiken, inboeken, naar de concernreserve storten en daar dingen mee doen op het moment dat dat jaarrekeningresultaat bekend is. U sprak over een termijn van vijftien maanden, maar het jaarresultaat van 2017 is natuurlijk al binnen een aantal maanden bekend. We spreken dus echt over een aantal maanden. Sterker nog: de door mij genoemde inkomsten via vastgoed, snippergroen en dergelijke komen in dezelfde maanden tot uiting. Ik volg dus eigenlijk hetzelfde tempo als het tempo dat in het amendement wordt voorgesteld. Daar wordt gesteld dat we bij de Voorjaarsnota hiernaar moeten kijken. Ik denk dat wij ten tijde van de Voorjaarsnota al met zekerheid kunnen zeggen om wat voor bedragen het gaat. Ik volg dus hetzelfde tempo als het amendement. Voor het goede begrip benadruk ik nog eens dat ik het niet eens ben met het amendement en ook niet met de daarin gebruikte bewoordingen, maar ik ondersteun natuurlijk de gedachte van de heer Overbosch en andere partijen dat dit niet zomaar een doos Smarties is waar je naar believen in kunt grijpen.

De heer **Overbosch** (PvdA): Kunnen we een paar minuutjes schorsen, voorzitter?

De **voorzitter**: Volgens mij wil de wethouder een schorsing voor één sigaret. In het kader van de volksgezondheid zou ik die sigaret ontraden.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: We beginnen aan de tweede termijn van de raad. De heer Overbosch had de schorsing aangevraagd.

De heer **Overbosch** (PvdA): Voorzitter. Ik kan u zeggen dat we overleg op hoog niveau hebben gehad, met bijna de hele raad. We hebben vastgesteld dat het signaal, de geest en de gedachte die wij beoogden met dit amendement, goed zijn overgekomen. Ik zou daar bij het intrekken van dit amendement nog wel aan willen toe-

voegen dat je, als je voor dit soort incidentele uitgaven staat, niet automatisch moet of kunt kijken naar de concernreserve maar dat het dan ook mogelijk is om als dekking incidentele meevallers erbij te betrekken. Dat is een probleem dat we moeten bespreken bij de gesprekken die we nog niet hebben gehad: de raad staat in dat opzicht, dus qua informatie die je bij de besluitvorming kunt betrekken, altijd op achterstand en moet in dat opzicht ook geholpen worden door het college. De mededeling dat wij in 2017 meer dan € 43.000 zullen overhouden, is in dit verband wel heel belangrijk. Het amendement wordt dus ingetrokken.

De **voorzitter**: Omdat het amendement is ingetrokken, maakt het geen onderdeel van de beraadslaging meer uit.

De heer **Van der Meij** (D66): Voorzitter. Ik dank de wethouder voor de beantwoording. Wij zijn het niet eens met het ontraden van ons amendement. Als iedereen, ook het college, het zwembad graag open wil houden, moet ik bijna denken aan een familieberaad, waarbij iedereen besluit om op vakantie te gaan naar, bijvoorbeeld, Frankrijk, maar waarbij naast Parijs, Bordeaux, Marseille of Lyon een van de scenario's is dat we niet naar Frankrijk gaan. Dat vind ik dus een heel merkwaardige conclusie. Mijn vraag aan GroenLinks en het CDA, die expliciet hebben aangegeven dat zij niet akkoord kunnen gaan met het amendement, is dan ook de volgende: als het veel goedkoper is om elders te gaan zwemmen, bijvoorbeeld twintig kilometer verder, gaat u dan akkoord met sluiting van het zwembad?

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Meij, wel pas bij twintig kilometer, hè?

De heer **Van der Meij** (D66): We hebben grenzen.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Ik verwerk de vraag van de heer Van der Meij of wij dan akkoord gaan met sluiting. Dat is de hele kwestie niet. De hele kwestie is: wil je helemaal onder ogen zien wat er op het spel staat? Daar gaat het om: een open onderzoek en daarna neem je je besluit. Dat besluit kun je pas nemen als je alles onder ogen hebt gezien. Als u dat niet wilt, is dat uw keuze. Dat is niet onze keuze.

De heer **Van der Meij** (D66): Het onder ogen zien is vrij simpel; dat heb ik al aangegeven in mijn betoog.

De heer **Zoetemelk** (CDA): De vraag was ook aan mij gesteld. Wij zeggen gewoon dat het zwembad open moet blijven. Om in ieder geval onder ogen te zien wat je mist als het zwembad sluit, moet je die nuloptie onderzoeken: wat betekent sluiting voor

schoolzwemmen, voor invalidezwemmen en bijvoorbeeld voor de golfbaan? Ik heb die nuloptie er dus liever wel bij om straks te kunnen vertellen waarom het beter is om het zwembad open te houden.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Het onderzoeken van een nuloptie is overigens heel normaal, in ieder onderzoek. Het is dus helemaal geen vreemde gedachte om het zo te doen, juist vanwege deze gedachtegang.

De heer **Van den Dool** (VVD): Voorzitter. Ik bedank het college en de wethouder voor het beantwoorden van de vragen en het geven van inzicht. De instelling van deze taskforce is erop gericht om zwemmen in Voorschoten mogelijk te laten blijven. Daarom stemmen wij daar van harte mee in. U kent de VVD; ik heb al gezegd dat wij niet alleen instemmen maar dat wij ook iets gaan doen. Wij denken dus zeker na en zullen iemand leveren die expertise heeft op het gebied van zwembaden en het runnen daarvan. We zullen die aan het college aanleveren om te bekijken of zo iemand inderdaad zitting kan nemen in de taskforce. Dat vinden wij goed.

Wij zijn blij met de ruime blik die op het zwembad gegeven wordt, zodat het niet alleen puur om het zwembad gaat maar ook om alles eromheen. Ik denk dat dat frisheid in het idee brengt.

Het amendement van D66 zullen wij niet steunen. Het college heeft daar genoeg over gezegd bij het afraden daarvan. We hebben het ook gehad over het amendement van de PvdA, dat is ingetrokken. Wij begrijpen de conclusie dat je incidentele kosten ook met incidentele baten dekt. Structurele inkomsten hebben we inderdaad gegenereerd in het najaar. Ik wil nog even benadrukken dat die door ons gegenereerde structurele inkomsten voor alle toekomstige voorzieningen zijn bestemd. Zo staat het ook duidelijk in die aangenomen motie en zo gaan wij het ook doen.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Ik wil reageren op een uitspraak die de heer Van den Dool eerder in zijn betoog deed. Het schoot mij ineens te binnen. Wij kennen de VVD inderdaad. Er is in mijn geheugen een splinter achtergebleven: de VVD wil de faciliteit goed en opnieuw neerzetten. De VVD gaat ook iemand aanmelden voor de taskforce. Betekent dit dat er al met een vooringenomen blik gaat worden gekeken naar het eindresultaat?

De heer **Van den Dool** (VVD): Nee. Ik denk dat mevrouw Lamers de VVD wat dat betreft slecht kent. Nee, wij kijken gewoon om ons heen, omdat wij wat verder willen denken dan alleen maar instemmen. Wij kijken gewoon naar iemand: kennen wij

iemand die op een goede wijze een zwembad runt, vanuit het idee: zou dat in Voorschoten ook kunnen? En is zo iemand geschikt voor de taskforce? Wij leveren zo iemand aan en we horen wel of die daar inderdaad geschikt voor is. Dat wachten we gewoon af.

De heer **Overbosch** (PvdA): Voorzitter. Wij gaan akkoord met het voorstel. Ik had dat al in de commissie gezegd en ook in de eerste termijn. Dat is dus inclusief de nuloptie. Wij steunen het amendement van D66 niet. Ik wil nog wel benadrukken dat ik het zeer belangrijk vind dat het college zelf op goede objectieve gronden die taskforce samenstelt.

De heer **Eversteijn** (ONS Voorschoten): Voorzitter. De motie die wij mede hadden ingediend, wilde eigenlijk een gedragsverandering verscherpen. De wethouder heeft daar zeer duidelijk op gereageerd. Ik vind het ook verstandig dat de motie is ingetrokken. We zullen amendement 032 van D66 niet steunen.

De **voorzitter**: Het is geen motie, maar een amendement. Maar we weten wat u bedoelt.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Voorzitter. Communicatie met Sportfondsen is essentieel, ook gezien de kennis die daar aanwezig is. Het amendement is ingetrokken, maar we willen nog benadrukken dat we de gedachte wel sympathiek vinden.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Het is zaak om de taskforce zo snel mogelijk samen te stellen, zodat heel snel kan worden begonnen met het onderzoek. Laten we hopen dat ook snel duidelijk wordt waar we in Voorschoten heen kunnen met het zwembad en met zwemmen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Meij, ik heb niet de indruk dat er een meerderheid is voor uw amendement, maar ik neem aan dat u het gewoon in stemming gebracht wilt hebben.

De heer **Van der Meij** (D66): Ja.

In stemming komt amendement 032 van D66.

Het amendement wordt bij handopsteken verworpen, waarbij de **voorzitter** constateert dat de fractie van D66 ervoor heeft gestemd.

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Van der Meij** (D66): Voorzitter. Wij vinden het belangrijker dat de taskforce start en feitelijk gaat onderzoeken hoe we het zwembad open kunnen houden. Wij zullen dus voor het voorstel stemmen.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

De **voorzitter**: Er kan gewerkt gaan worden aan de samenstelling van de taskforce. De opdracht die de taskforce meekrijgt, ligt vast. Wij zijn buitengewoon nieuwsgierig naar de uitkomsten en wij wensen de leden van de taskforce bij voorbaat veel succes, evenals de wethouder, maar die moet gewoon aan de bak.

7. Vaststellen Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2020 (raadsregistratienummer Z/17/011442/59212/1)

De **voorzitter**: Ik zou bijna willen zeggen dat dit onderwerp net zo belangrijk is als zwemmen, bewegen, samen komen en sport.

Mevrouw **Okma** (D66): Voorzitter. Voor ons ligt een ambitieus beleidsplan, dat de komende jaren mee moet gaan. Als je een snapshot zou maken, zou je zeggen dat er een beeld oprijst van een gemeente waarin heel veel gebeurt op het sociaal domein. Er komt een Odensehuis voor dementerenden. Wie werk zoekt, wordt goed ondersteund. Steeds meer mensen weten de weg te vinden naar het Centrum voor Jeugd en Gezin. Dat is dus best wel een mooi plaatje. Het Beleidsplan Sociaal Domein bevat een omschrijving van de activiteiten op het terrein van jeugd, Wmo en participatie. Onze gemeente wil dat de mensen die echt zorg of ondersteuning nodig hebben, die zorg en ondersteuning naar behoefte krijgen. Het proces om tot dit document te komen, was intensief. Beide wethouders hebben een uitgebreide ronde langs professionals in het veld gemaakt en hebben hen veel beter dan voorheen betrokken bij het verbeteren van de zorg.

Vandaag slaan we de piketpalen voor de komende vier jaar. We hebben van de wethouder vernomen dat het beleid niet in beton is gegoten maar aan te passen is. We zijn met enthousiasme vervuld door het oprechte streven van de wethouder om het beleidsplan door iedereen goed te laten keuren. Dit moet iets van ons allemaal zijn. De hele raad is tenslotte verantwoordelijk voor een adequate zorg. We zijn het dan

ook in hoofdlijnen eens met de doelstellingen van het beleidsplan. Het beleid kan ons inziens wel aan kracht winnen als we de lens hier en daar met een scherpere focus afstellen. Dat is overigens ook waar de CAW om vraagt: scherpe doelen. We vragen om die scherpe doelen, omdat we ons zorgen maken over het hoge aantal jongeren die drugs gebruiken in ons dorp, het bovengemiddelde gebruik van jeugdzorg en het enorm toegenomen aantal meldingen bij Veilig Thuis. Daarom doen we daar met een amendement een voorstel voor, inclusief meetbare doelen, want dan weten we na afloop van vier jaar of die doelen zijn gehaald, of de foto echt zo mooi is geworden en of de jeugd in Voorschoten echt veilig opgroeit of dat de doelen flink moeten worden aangescherpt. Wij hopen het eerste. Het amendement luidt:

"Amendement 031.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 1 februari 2018,

gelezen het ambitieuze beleidsplan Sociaal Domein,

gehoord de beraadslagingen in de raad,

gelezen de beantwoording van de technische vragen,

gehoord de uitvoerige toelichtingen van beide Wethouders en waarderend hun inspanningen om in gezamenlijkheid tot een breed gedragen sociaal beleidsplan te komen,

overwegende dat:

- *de gemeente complexe taken heeft te vervullen in het sociaal domein;*
- *het college deze complexe taken en de daarbij behorende kaders grotendeels op hoofdlijnen heeft beschreven in het Beleidsplan Sociaal Domein;*
- *het plan aan kracht wint door enkele doelen ambitieuzer te maken en deze nog concreter te omschrijven (zodat het eenvoudiger zal zijn om indicatoren te identificeren voor de monitoring);*
- *het gaat om kwetsbare mensen, ouders en kinderen die steun behoeven bij opvoeding, bij geestelijke problemen en het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling;*

- *de jeugd van Voorschoten bovengemiddeld gebruik maakt van jeugdzorg en dat er bij Veilig Thuis bovengemiddeld veel meldingen van kindermishandeling in Voorschoten binnenkomen;*

Besluit:

het voorgestelde beleidsplan Sociaal Domein 2017- 2020 als volgt te wijzigen:

Pagina 5:

'Het verbeteren van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling'

te vervangen door:

'Het terugbrengen van de behoefte aan jeugdhulp tot onder het landelijk gemiddelde en daarbij met een specifieke aanpak te komen die als doel heeft om het aantal gevallen van huiselijk geweld en meldingen kindermishandeling met 30 procent te verminderen in de komende vier jaar';

en op diezelfde pagina 5:

'De beleidsregels worden in 2018/2019 aangepast en ter informatie aan de raad gestuurd'

te vervangen door:

'De beleidsregels worden in 2018/2019 aangepast, in een nota Jeugdbeleid uitgewerkt en ter vaststelling aan de raad gestuurd',

en gaat over tot de orde van de dag."

De heer **In 't Veen** (VVD): Voorzitter. We hebben dit twee weken geleden uitvoerig besproken in de commissie. Daar zijn nog een aantal goede dingen naar voren gekomen die hebben geleid tot aanpassingen van het voorliggende beleidsplan. Die aanpassingen zijn heel goed verwerkt door het ambtelijk apparaat. Het ambtelijk apparaat heeft ook uitstekend werk geleverd met het opstellen van dit beleidsplan. De aanpassingen maken het ook een stuk duidelijker. De VVD onderschrijft het sociaal beleidsplan volledig. Het is een goede stap op weg naar de ideeën van de VVD over een participatiesamenleving waarin iedereen er voor elkaar is en over samen-

werking om hier een mooi dorp en een mooie samenleving van te maken. Daarbij komt nog dat de zaak jaarlijks wordt gemonitord en dat de raad altijd de mogelijkheid heeft om nog bij te sturen, want het wordt ook in de raad besproken. Wij stemmen hier dus volledig mee in.

De heer **Overbosch** (PvdA): Voorzitter. "Un jacobin ministre n'est pas un ministre jacobin". Waarom noem ik deze uitdrukking uit de tijd van de Franse Revolutie? "Een minister van de jakobijnen is geen minister voor de jakobijnen"; daar zit een heel gedachtegoed achter, want een minister maar ook een wethouder zit er niet voor zijn partij maar voor de gemeente en het geheel. Ik heb de afgelopen maanden bij het opstellen van het sociaal domein regelmatig moeten denken aan deze mooie Franse uitdrukking, die ik overigens heel veel jaren geleden heb geleerd van oud-burgemeester Cannegieter, die daar een heel arsenaal van had.

Dit onderwerp staat nu voor de vijfde keer sinds 2015 op de agenda van de gemeenteraad. In de commissie Mens en Samenleving zijn honderden vragen gesteld, principiële vragen, kleine vragen en grote vragen, maar ook technische vragen en vragen zoals hoe we dit qua proces gaan uitwerken, hoe we gaan monitoren enzovoort. Ik herinner me dat in september vorig jaar maar ook in januari, in de laatste vergadering van de commissie Mens en Samenleving, de wethouder en de ambtenaren nog flink aan de bak moesten. Wethouder Nanning Mol moest in bepaalde opzichten echt de blaren op zijn tong praten. Ik wil hier vanavond zeggen dat ik bij dat hele proces van het opstellen van het sociaal domein, met alles erop en eraan, weer iets heb ervaren wat ik sinds lange tijd niet meer echt gevoeld had, namelijk dat de wethouder echt luisterde en ook echt wilde streven naar een breed gedragen beleidsnota. Hij luisterde niet alleen naar coalitiewoordvoerders maar ook naar de anderen, van de oppositie. We zien aan het stuk dat vanavond op de agenda staat, ook dat op het laatste moment nog heel veel wijzigingen zijn aangebracht. De Partij van de Arbeid is blij met deze nota Sociaal Domein. Het is ook een goed fundament voor verdere uitwerking in de komende jaren. Ik wil de wethouder, het college en de ambtenaren maar ook de woordvoerders van de partijen die zich de afgelopen paar jaar hiervoor hebben ingezet, van harte danken. Het is een bijzonder document.

Wat wij als Partij van Arbeid nog wel belangrijk vinden om op te merken, is dat we ook principiële discussies hebben gehad over de participatiemaatschappij en de grenzen daarvan. Het klinkt misschien wat overdreven, maar wij zijn buitengewoon blij dat in het uiteindelijke stuk de zelfredzaamheid van de burger heel nadrukkelijk is genuanceerd en dat er nu staat dat inwoners zo zelfredzaam mogelijk zijn. Wij vinden het heel goed dat dit nu op deze wijze is geformuleerd.

Wat de monitoring betreft: bij de stukken zitten ook de schriftelijke vragen die wij voor de commissievergadering hebben gesteld. De wethouder heeft in de commissie mede naar aanleiding van die schriftelijke vragen toegezegd dat de monitoring een tweetrapsraket wordt: eerst in de septembercyclus bespreken in de commissie en vervolgens in november in de gemeenteraad. Dat betekent dat je daar inhoudelijk echt goed over kunt praten en weloverwogen kunt bijsturen waar dat nodig is.

Over de jeugdhulp heeft mevrouw Okma zojuist al iets gezegd. In de commissie was ik daar nog niet echt helemaal van overtuigd, maar in de Jeugdwet worden nadrukkelijk een aantal dingen voorgeschreven. Mevrouw Okma heeft het nog niet gezegd, maar ik heb het amendement medeondertekend. Ik weet niet of ook andere partijen zich daar inmiddels bij hebben aangesloten, maar ik ben erg benieuwd naar de reactie van de wethouder.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Ik heb hier wat minder woorden voor nodig, maar ook mijn fractie is erg onder de indruk van het proces dat heeft plaatsgevonden. Er is zeer uitgebreid met heel veel mensen gesproken en er zijn heel veel vragen beantwoord. Daar is een heel mooi stuk uit gekomen. Natuurlijk zijn er daarbij nog wel wat dingen anders in te vullen. We willen daar ook nog goed naar kijken, maar zoals het nu voorligt, zullen wij instemmen met deze nota.

De heer **Eversteijn** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Ik houd het misschien nog korter dan de heer Maassen. Dit is uitvoerig besproken. Het is een goed beleidsplan. Het is solide en iedereen doet mee. Wij vinden dit een uitstekend stuk.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Voorzitter. Als we toch beginnen over de jakobijnen: "liberté, égalité, fraternité" was inderdaad een mooie leuze, maar we weten allemaal van de Franse revolutie dat woorden en daden weleens heel ver uiteen kunnen lopen. Daarop moeten we ook letten bij het bespreken van het Beleidsplan Sociaal Domein. Het is een mooi geschreven document. Het is interessant en ook wij kunnen zeggen dat de door GroenLinks gedane suggesties met betrekking tot onafhankelijke cliëntondersteuning en de resultaten van het Nibud-onderzoek zijn overgenomen in het document. Dank daarvoor. We zijn daar heel positief over. Op de website waarstaatjegemeente.nl zien we bij de gegevens over het jaar 2016 wel cijfers over de cliëntenervaring. Dat is misschien nog wel een punt van aandacht voor de komende tijd. Mensen die de kwaliteitsondersteuning helemaal goed vinden, zijn er in Voorschoten minder dan landelijk gezien, maar dat is gewoon een aandachtspuntje. Het beleidsplan is prima.

Wat het amendement van D66 betreft: wij zouden graag van D66 willen weten waar het streefpercentage voor de komende vier jaar van 30% vermindering van het aantal meldingen van kindermishandeling vandaan komt. Is dat realistisch?

De **voorzitter**: Ik ben blij dat u het houdt bij Frans en niet tot Latijn overgaat.

De heer **Maassen** (SP): De heer Bremmer moet nog!

De **voorzitter**: O, wat heb ik nu weer gezegd? Ja, de heer Bremmer moet nog. Hij voelt zich nu helemaal uitgedaagd. Ik zie het al helemaal voor me.

De heer **Van Oostrum** (CDA): Voorzitter. Wij hebben in de commissie reeds aangegeven dat ook wij content zijn met het voorliggende stuk. Wij kunnen ons heel goed vinden in de vijf in het stuk geformuleerde doelen, inclusief de in de commissie aangebrachte nuance ten aanzien van het eerste beslispunt: mensen zijn zo veel mogelijk zelfredzaam in plaats van een streven naar absolute zelfredzaamheid. In de eerste commissiebehandeling van dit stuk hebben wij aandacht gevraagd voor het VN-verdrag voor de mensen met een beperking. Dat staat er nu keurig in. Dat wordt gebruikt als paraplustuk voor de toepassing van de rest van alle stukken in het sociaal domein. Dank daarvoor; wij zijn blij dat dat erin staat. We zijn ook heel blij met de rol die de gemeenteraad in dit verhaal krijgt. De heer Overbosch heeft daar al op geattendeerd. De monitor komt na de zomer en daarna komt het doorpakken bij de behandeling van de begroting, zodat we goed kunnen sturen en zodat de raad ook in positie komt in dit belangrijke domein. Daar hoort natuurlijk ook bij dat dit niet helemaal in beton gegoten is, maar dat dingen nog flexibel zijn. Dat waarderen wij zeer. Tot slot zijn wij ook content met wat genoemd wordt op bladzijde 5. Wij kijken uit naar alle stukken die nog gaan komen, met name het bijzondere plan van aanpak inzake langer thuis wonen en het plan van aanpak voor verwarde personen. Het CDA vindt het belangrijk dat daar nog een goed plan van aanpak bij komt. Met die aantekening gaan wij akkoord met het stuk.

Wethouder **Mol**: Voorzitter. Dank voor alle woorden van waardering die door de gemeenteraad zijn uitgesproken over het Beleidsplan Sociaal Domein. Ik heb vanmiddag alle aantekeningen die ik het afgelopen jaar heb gemaakt bij alle besprekingen die we hebben gehad, weer eens doorgelopen. Dat is een heel pak papier. Ik moet ook zeggen dat we met elkaar een heel leuk proces hebben doorlopen, want we hebben in dit huis eigenlijk het hele sociaal domein verkend en we hebben geprobeerd om dat allemaal een plekje te geven in een integraal stuk. Wat eigenlijk nog

veel mooier is: we hebben dus geprobeerd om alles wat het sociaal domein omvat, in één beleidsplan te gieten, maar het voorliggende Beleidsplan Sociaal Domein is geen dik telefoonboek geworden. Nee, het is een heel slank en heel toegankelijk stuk geworden, waardoor iedereen, ook buiten dit huis – dat geldt dus ook voor alle inwoners – heel makkelijk kan lezen wat de gemeente eigenlijk wil bereiken binnen dat sociaal domein, wat de gemeente daarvoor gaat doen, of men zich daar zelf in kan herkennen en wat het eigen plekje van de inwoner daarin is.

Het is ook ontzettend mooi dat alle betrokken organisaties, dus niet alleen de professionals, bij het hele proces zijn betrokken. Ook de cliëntenraden en als het kon ook de inwoners zijn meegenomen: hoe denkt u erover en aan welke doelen wilt u iets bijdragen? Eigenlijk is dit dus niet een start maar zijn we al een heel eind met het optrekken met onze inwoners en organisaties: wat willen we over een paar jaar hebben staan in het Beleidsplan Sociaal Domein? Ik ben heel blij met de waarderende woorden, maar die zijn voor een heel groot deel voor twee dames die hier rechts van mij zitten: Ingrid Linnemans en Suzan Penders, die hier vanuit de ambtelijke organisatie heel hard aan hebben gewerkt. Geeft u hun na afloop vooral een compliment en een hand. Zij zijn de voorhoede van een heel krachtig team van de Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling. Ik zie op de tribune ook Suzanne Smeets zitten. Dat is dus gewoon hartstikke mooi.

Nu loop ik even de genoemde punten langs. Ik bewaar de inbreng van mevrouw Okma tot het laatst. Zij vroeg ook of ik wilde ingaan op het door haar ingediende amendement. Ook dat zal ik dan doen. Is het amendement eigenlijk al ingediend?

Mevrouw **Okma** (D66): Ja.

Wethouder **Mol**: Dan doen we dat. Ik begin bij de heer Overbosch. Ik waardeer zijn warme woorden over het proces ontzettend. We hebben heel veel partijen betrokken bij de inspraak en er zijn heel veel dingen toegevoegd, ook over monitoring. De scherpe kantjes zijn er hier en daar ook af gehaald. We hebben dus inderdaad geprobeerd om zo veel mogelijk tegemoet te komen aan alle wensen, in die zin dat het toch een krachtig stuk zou worden. Het is niet zo dat er weer een garage of serre bij is gebouwd en dat er drie schoorstenen op zijn gezet. Nee, het is gewoon een integraal verhaal.

Toevallig weet ik heel veel over de jakobieten. Het is met hen niet zo goed afgelopen. Dus dank voor de beperking tot de jakobijnen. Voordat de heer Maassen weer

interrumpeert, dank ik hem voor zijn instemming. Dan hoeft hij niet te interrumperen.

De heer **Maassen** (SP): Ik wilde alleen zeggen dat de jakobieten en jakobijnen iets anders zijn.

Wethouder **Mol**: Ja, dat klopt. Dat is ons bekend.

Dank ook voor de waarderende woorden van de ONS-fractie. Mevrouw Lamers zei heel terecht: het staat er allemaal mooi, maar het moet wel allemaal bereikt worden. Zij dankte voor het overnemen van alle suggesties - die zijn inderdaad overgenomen - maar het moet nog wel allemaal bereikt worden. Daar hebben we op een aantal punten nog wel een behoorlijke uitdaging. Mevrouw Lamers noemde bijvoorbeeld de cliëntenervaring. Daar hebben wij als gemeente de komende jaren echt nog een uitdaging. Dat is ook behoorlijk aan de orde gekomen binnen onze aanpak van het minimabeleid: een goede loketfunctie, zorgen voor helder en toegankelijk taalgebruik en verminderen van het aantal formulieren. Wij hebben daar nog een slag te gaan. U ziet dit ook terug in hoe wij binnen andere plannen van aanpak proberen om onze inwoners zo laagdrempelig, toegankelijk en begrijpelijk mogelijk te ondersteunen. We hopen dus dat we daarmee ook uw punt hebben meegepakt.

Mevrouw Lamers sprak ook over de stijging van het aantal meldingen bij Veilig Thuis. Misschien is het goed om dat nog even beet te pakken, want ook het amendement van D66 gaat daar deels over. Het feit dat het aantal meldingen bij Veilig Thuis is gestegen, heeft niet te maken met een toename van het aantal mishandelingen en situaties met huiselijk geweld in Voorschoten. Nee, dat heeft te maken met de inrichting van het meldpunt, met het feit dat het steeds bekender wordt en met het feit dat we één centraal meldpunt hebben waar meldingen van huiselijk geweld en signalen van kindermishandeling binnenkomen. Het werkt ook heel goed. Hulporganisaties weten Veilig Thuis ook steeds beter te vinden. Als bijvoorbeeld de ambulance bij iemand thuis komt voor een spoedgeval en als het ambulancepersoneel iets anders in huis ziet wat niet helemaal pluis is, kan dat meteen worden gemeld bij Veilig Thuis. We hebben afgelopen jaar de directeur van de RDOG hier op bezoek gehad. Hij zei dat het een behoorlijke investering vergt om dat enorme aantal meldingen weer een plekje te geven bij de juiste organisatie. Daar zit een behoorlijk kostenaspect aan vast, maar met name dit ligt dus ten grondslag aan die enorme stijging van het aantal meldingen bij Veilig Thuis. Dat wil niet zeggen dat we hier niets aan moeten doen en dat kindermishandeling en huiselijk geweld geen aandacht hebben. Sterker nog: daar moeten we heel veel aandacht voor blijven hou-

den en we moeten ervoor zorgen dat dit bijvoorbeeld ook bij het Centrum voor Jeugd en Gezin goed geregeld wordt, maar ik kom daar later op terug bij de behandeling van het amendement van D66.

Het CDA vindt het beleidsstuk mooi. We hebben het VN-verdrag inderdaad een plekje gegeven. Naar aanleiding van een suggestie van het CDA hebben we ook het eerste doel aangepast. Ook mooi is dat we nog voor de zomer met elkaar in gesprek gaan over hoe we die monitor willen inrichten en hoe we er met z'n allen voor gaan zorgen dat we een soort peilstok maken die je gewoon één keer in het jaar in de grond steekt om te zien hoe het sociaal domein en onze samenleving ervoor staan en aan welke knoppen we moeten draaien om in de begroting de juiste keuzes te maken: waar moet wat meer in worden geïnvesteerd en waar moet in het sociaal domein op andere plekken wat worden bijgestuurd?

Ik kom bij het amendement van D66. Wij hebben op pagina 6 een heel mooie samenvatting gegeven van wat wij allemaal doen in het sociaal domein en welke plannen van aanpak er nog volgen. Wij hebben ook geprobeerd om zo goed mogelijk aan de behoefte tegemoet te komen door aan te geven wat er allemaal ook nog gebeurt op het gebied van jeugdhulp. D66 heeft met het amendement aangegeven dat het toch nog een aantal dingen wil terugzien. Wij willen het amendement in deze vorm ontraden, maar ik heb wel een voorstel waarmee we D66 misschien tegemoet kunnen komen. Er wordt namelijk voorgesteld om op pagina 5 "het verbeteren van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling" te vervangen door "het terugbrengen van de behoefte aan jeugdhulp tot onder het landelijk gemiddelde en daarbij met een specifieke aanpak te komen", et cetera. Ons doel is niet het terugbrengen van de behoefte aan jeugdhulp. Ons doel is: ervoor zorgen dat kinderen niet mishandeld worden en dat er geen huiselijk geweld plaatsvindt. Daarvoor moeten we twee dingen heel goed doen. Ten eerste: ervoor zorgen dat we heel goed in de gaten kunnen houden of huiselijk geweld plaatsvindt. Daarvoor zijn we bezig met het inrichten van dat ontzettend goede meldpunt Veilig Thuis. Wij verwachten dat de komende jaren het aantal meldingen daar nog wel zou kunnen stijgen, omdat mensen Veilig Thuis steeds beter weten te vinden. In het beleidsplan hebben wij ook een indicator opgenomen: over een aantal jaren moet het aantal meldingen bij Veilig Thuis van kindermisbruik op dat niveau zitten. Het zit nu op 81 en het moet over een paar jaar 70 zijn. Daarbij hebben we rekening gehouden met een toename van het aantal meldingen vanwege de bekendheid en het beter inregelen van Veilig Thuis, maar ook met een daling omdat we huiselijk geweld en kindermishandeling steeds beter weten aan te pakken. Wij vinden het echter heel moeilijk om te zeggen dat we gaan sturen op de behoefte aan jeugdhulp. Nee, de behoefte aan jeugdhulp

moet afnemen op het moment waarop het aantal mishandelingen, het aantal gevallen van kindermisbruik, ook afneemt. Eigenlijk is ons voorstel dus niet om dit doel te vervangen door het in het amendement geformuleerde doel, want we weten dat de daaronder staande bullets eigenlijk allemaal betrekking hebben op het verbeteren van het instrumentarium van Veilig Thuis.

Er wordt ook aangegeven dat er een aparte nota Jeugdbeleid komen. Ik heb daarover eigenlijk een voorstel aan D66 en aan de PvdA. Daarbij voegen we nog één extra ding toe aan het Beleidsplan Sociaal Domein. We hebben al een indicator toegevoegd voor hoe dit allemaal kan worden gemeten. In de samenvatting van wat we allemaal doen op het gebied van het sociaal domein en alle plannen die er nog aan komen, hebben we ook al heel veel toegevoegd over waar we mee bezig zijn met jeugdhulp. Maar ik hoop dat we u tegemoet kunnen doen door het volgende te doen. Wij gaan nog komen met een plan van aanpak jeugdhulp. Ik zou dat eigenlijk willen toevoegen aan het amendement of u kunt dit gewoon overnemen, zodat het amendement misschien kan worden heroverwogen. Dat gaat dus om een plan van aanpak jeugdhulp, waarin de gemeenteraad geïnformeerd wordt op welke wijze huiselijk geweld en kindermishandeling zo veel mogelijk worden voorkomen. Daarin kunnen we u vertellen wat we allemaal doen, wat we willen bereiken en welke indicatoren we opnemen. Die worden ook gewoon gekoppeld aan de monitor. Dat plan van aanpak sturen we dan naar de raad, net als alle andere plannen van aanpak. Die liggen dan niet voor ter vaststelling door de gemeenteraad, maar worden gewoon geagendeerd. Als er onderdelen zijn waarvan u zegt dat u daar helemaal van op uw kop gaat staan, kunnen we het daar natuurlijk over hebben. De belangrijkste plekken om de indicatoren echt meetbaar te maken, zitten in de monitor, waarvan we de samenstelling nog voor de zomer gaan bespreken. Na de zomer hebben we dan een volledig instrument. Dan hebben we iets waarmee we goed kunnen zien hoe het sociaal domein ervoor staat en op welke plekken we iets anders willen.

De heer **Overbosch** (PvdA): Ik beluister heel nadrukkelijk een belangrijke toezegging van de wethouder. Ik heb een vraag over een voor mij belangrijke reden om het amendement van D66 mede te ondertekenen. Hoe verhoudt dat plan van aanpak jeugdhulp zich tot wat in de Jeugdwet wordt voorgeschreven? In artikel 2.2 staat heel nadrukkelijk dat de raad periodiek een plan vaststelt dat richting geeft aan door raad en college te nemen besluiten betreffende preventie en jeugdhulp, uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

Wethouder **Mol**: Het genoemde verplichte plan dat in de Jeugdwet staat, wordt ook in een aantal andere wetten genoemd. Zoals u in de inleiding van het raadsvoorstel

ziet, hebben we geprobeerd om die allemaal te vervatten in dit plan. Een aantal punten komen ook nog terug in het plan van aanpak lokaal gezondheidsbeleid, dat we samen met de GGD en het Centrum voor Jeugd en Gezin opstellen. Ik heb in de commissievergadering al gezegd dat het sociaal domein net een supermarkt is. Het is zo verschrikkelijk divers welke dingen wij allemaal doen binnen het sociaal domein om onze inwoners die zorg en ondersteuning nodig hebben, die zorg en ondersteuning te geven. Dit beleidsplan probeert zo veel mogelijk te omvatten, maar kiest ook een aantal punten uit waarvan wij zeggen: als we dit echt op een hoger niveau willen krijgen en de doelen willen bereiken die we met de raad vaststellen, moeten we een aantal punten in het programma Samenwerken in het sociaal domein versterken, zoals regie en integraliteit maar ook de acht punten die met de werkplannen zijn aangepakt. Dit beleidsplan omvat echter eigenlijk vanuit een aantal wetten die verplichting om daar één beleidsplan voor samen te stellen, maar dat staat ook in het beleidsplan.

Mevrouw **Okma** (D66): Ik dank de wethouder voor de uitvoerige beantwoording en de behandeling van ons amendement. Ik begrijp ook dat mensen door de bekendheid beter kunnen melden en dat dat een bepaald effect heeft. Ik wil straks een schorsing, maar ik heb nu nog een vraag aan de wethouder. Wil hij het plan dat hij dan naar de raad stuurt, door de raad laten vaststellen? Ik hoorde hem een paar keer "ter informatie" zeggen, maar ik vind het fijn om de bevestiging te krijgen dat het daar waar kaders gesteld worden voor plannen, gaat om een bevoegdheid die aan de raad wordt toegekend.

Wethouder **Mol**: U kent mij: ik vind het altijd heel vervelend om de raad teleur te stellen als er bepaalde verwachtingen zijn, maar uitvoeringsplannen en plannen van aanpak worden niet door de raad vastgesteld. De raad stelt dit beleidsplan vast en van daaruit handelen wij verder. Het is altijd ons doel geweest om in één integraal plan de doelen voor het sociaal domein te vervatten, maar we proberen u tegemoet te komen. Als de raad dat aparte plan van aanpak jeugdhulp gaat vaststellen, moeten we bijvoorbeeld elke keer dat we in de monitor besluiten om iets aan te passen, ook weer met het plan van aanpak jeugdhulp terug naar de raad. Dan krijgen we dat telefoonboek met al die bijlagen terug en dan moeten we dat ook periodiek opnieuw gaan opstellen. Ik denk dat we die kant echt niet op moeten. Volgens mij is het goed belegd als die plannen van aanpak gewoon door het college worden vastgesteld. U ontvangt ze gewoon, we agenderen ze met u, we bespreken ze met u en waar het kan, passen we ze aan, maar als de raad al die plannetjes van aanpak steeds weer gaat vaststellen, moeten we ook elke keer terug als uit de monitor blijkt dat we bepaalde dingen willen bijsturen. Met die monitor willen we juist één sturingsinstru-

ment creëren voor het hele brede sociaal domein. Zo hebben we dat twee jaar geleden bedacht om dit op een heel integrale manier aan te pakken.

De **voorzitter**: Iedereen raakt nu geheel en al van de leg door de komst van bitterballen. Dat zijn we zo ontwend dat ik de neiging heb om te denken dat de diepvries leeg moest of zo. Ik heb geen idee. Het is allemaal wel sociaal, maar het leidt wel een beetje van de discussie af. Dat zou geen recht doen aan de inhoud van de discussie, want de wethouder doet zijn uiterste best om adequaat te antwoorden. Maar laat het u vooral smaken. We komen er later wel achter waarom de bitterballen op tafel staan.

Wethouder **Mol**: Terwijl iedereen bitterballen eet, kunt u natuurlijk ook voorstellen dat ik nog even de inleiding houd over dit mooie beleidsplan.

De **voorzitter**: Dat zou ik niet doen.

Wethouder **Mol**: Ik zie allemaal mensen op de tribune zitten die dat nog nooit hebben gehoord.

De **voorzitter**: U hebt nog zeven minuten spreektijd en er komt ook nog een onderwerp over riolering en dergelijke. Ik vrees dat het college straks verder zijn mond moet houden. Dat kan er ook toe leiden dat de bitterballen allemaal in de richting van de heer Binnendijk gaan.

Wethouder **Binnendijk**: Ik ga ervan uit dat deze uitgave incidenteel gedekt is!

De heer **Van der Meij** (D66): Had u zoveel geld over?

Mevrouw **Okma** (D66): Ik wil nog reageren op wat de wethouder heeft gezegd. Hij heeft het over een plan van aanpak dat hij naar de raad wil sturen, maar in het stuk wordt melding gemaakt van beleidsregels die worden aangepast en naar de raad worden gestuurd. Dan heb je het weer over kaderstellende informatie, die de raad wel degelijk kan vaststellen. Aangezien al die punten van de Jeugdwet nu niet zo omschreven zijn, is het een omissie die wij graag als kaderstellend willen invullen.

Wethouder **Mol**: Mevrouw Okma, dit plan van aanpak komt naast de beleidsregels. De kaderstelling doet u nu. U bent wat dat betreft best wel een moeilijk te bevredigen vrouw. We hebben zo goed mogelijk geprobeerd om een goed sturingsinstrument ...

Mevrouw **Okma** (D66): Ik maak echt bezwaar tegen die formulering.

De **voorzitter**: De formulering die u gebruikte, was niet echt kies, mijnheer Mol.

Wethouder **Mol**: Excuus, voorzitter, dat was niet mijn bedoeling. U kent mij; zo ben ik helemaal niet, maar ik vind dit wel heel ingewikkeld. We hebben op allerlei manieren geprobeerd om hieraan tegemoet te komen door een beleidsstuk voor het hele sociaal domein in te regelen, waarbij wij zo goed en zo slank mogelijk een overkoepelend plan hebben gemaakt waaraan ook een sturingsinstrument ten grondslag ligt om het sociaal domein bij te sturen. Meer dan dit kan ik niet. Ik heb ook toegezegd om nog met een apart plan van aanpak jeugdhulp te komen.

De **voorzitter**: Er is een schorsing aangevraagd om even met elkaar na te denken over het amendement.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: Ik geef eerst de heer Smittenaar het woord om toe te lichten waarom wij hebben kunnen genieten van bitterballen.

De heer **Smittenaar** (VVD): Dank u, voorzitter. Die bitterballen waren een aardigheidje van André en van mij, omdat we vanavond misschien voor het laatst in deze samenstelling aanwezig zijn. Iedereen is er ook. We hebben best wel een goede tijd gehad. Laat het u allen goed smaken!

(Applaus)

De **voorzitter**: Dan verwacht ik op 15 februari toch wel ...

Wethouder **Binnendijk**: Een mexicano!

De **voorzitter**: Daar moet ik nou elke dinsdagochtend een collegevergadering mee houden! Het is een goede oefening voor je lachspieren, maar voor de rest ... Voorschoten is er ook niet veel slechter van geworden, maar dat geheel terzijde. Mevrouw Okma, u had de schorsing aangevraagd. Ik geef u het woord.

Mevrouw **Okma** (D66): Voorzitter. D66 heeft dit amendement geschreven en samen met de PvdA ingediend, omdat het ons zorgen baart dat de jeugd extra ondersteu-

ning nodig heeft. Wij wilden een doel stellen om dat ten langen leste terug te brengen. Op waarstaatjegemeente.nl zien we ook een bovenmatig gebruik van jeugdzorg, maar dat is vorig jaar inderdaad afgenomen. Wij vinden het bij de behandeling van het sociaal beleidsplan heel belangrijk dat de wethouder heeft aangegeven dat hij de doelstelling onderschrijft om op termijn dat gebruik van jeugdhulp tegen te gaan en meer aan de preventiekant te gaan zitten. Wij nemen voor vanavond genoegen met zijn toezegging op dit punt en het feit dat hij ons uitgebreide plannen zal sturen over hoe dit verder zijn beslag zal krijgen. We trekken de motie dus in, maar we blijven dit uiteraard wel kritisch volgen.

De **voorzitter**: Uiteraard. Ik constateer dat er na de uitgebreide beantwoording door de wethouder verder geen behoefte is aan een tweede termijn.

In stemming komt het voorstel.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

8. Rapport Rekenkamercommissie rioleringen (raadsregistratienummer Z/16/004044/65209)

De **voorzitter**: Er wordt voorgesteld om de aanbevelingen over te nemen, maar het is aan de raad om daar in deze discussie nog nadere invulling aan te geven.

De heer **Bremmer** (CDA): Voorzitter. Er is veel Frans gesproken. Toen dacht ik even, misschien denkend aan de heer Rasch vanavond: Allons enfants de la patrie, le jour de gloire est arrivé! Ik hoop dat hij goed kan terugzien op deze behandeling. Verder zou het een beetje verwaand zijn als ik zou zeggen: Bremmer locutus, causa finita est. Dan zou ik een beetje naast mijn schoenen lopen. Dat wil ik dus niet doen, maar ik wil hier wel een paar serieuze opmerkingen over maken, want dit is natuurlijk een belangrijk rapport. Om de heer Rasch zelf te citeren uit een raadsvergadering in 2015: "We zien het grotendeels niet, maar in wezen is dit natuurlijk een heel belangrijk rapport". Het is ook een heel belangrijke materie. Op de thema-avond van Holland Rijnland werd gisteravond terloops gezegd dat de levensverwachting in dit land dankzij riolering met tien jaar is toegenomen. Dat kan nog steeds beter worden, ook als je aan andere duurzaamheidsmaatregelen denkt, maar daar hebben we het nu niet over.

Ik denk dat we in de commissie WRG een heel goede discussie hebben gehad over het rapport en de aanbevelingen. Dat gaan we niet overdoen, maar ik wil toch een

enkele opmerking maken. In het voorwoord van het rapport van de Rekenkamercommissie wordt op pagina 21 gesteld dat de onderzoeksconclusie is dat onderhoud en vervanging van de riolering voldoende adequaat worden ingevuld, in die zin dat er vrijwel geen calamiteiten voorkomen. Wel is de strategie voor onderhoud en vervanging nog relatief traditioneel. Daar hebben we in de commissie uitvoerig over gesproken en dat ga ik hier niet herhalen. In het nawoord van het rapport staat dat het rapport wil bijdragen aan een volwassen politieke discussie in de gemeenteraden. Ik denk dat het rapport in dat opzicht zeker geslaagd is.

In governancetermen gezegd kun je kaderstellend of vertegenwoordigend over dit rapport spreken, passend bij de controlerende taak van de gemeenteraad, maar ik denk dat het zeker aan het eind van een raadsperiode goed is om ook eens te spreken in andere termen, namelijk in termen van de signalerende, registrerende en waarschuwende rol van de gemeenteraad. Signalerend zou je dan kunnen zeggen dat het rapport stelt dat de kwaliteit van het rioolstelsel zorgelijk is, dat de gemeente dat zelf constateert en dat die kwaliteit duidelijk minder is dan de kwaliteit in Wassenaar en ook minder is dan beleidsmatig op basis van de levensduur gewenst is. Dat lijkt een beetje in tegenspraak met de hoofdconclusie van het rapport dat de riolering en vervanging voldoende adequaat worden ingevuld. Waarom noem ik dat? Niet om af te doen aan het rapport, maar wel om de signalerende functie van de raad nog eens extra te benadrukken. Een van de signalerende functies is volgens mij dat een meer proactieve rol van de raad geboden is, zoals ook in het rapport wordt aangegeven, en dat de actieve rapportageplicht meer gemarkeerd moet worden. Dat moet bijvoorbeeld in de planning- en controlcyclus een duidelijkere plaats krijgen, zoals we in de commissie WRG hebben geconstateerd. De waarschuwing is volgens mij dat een adequate registratie veronderstelt dat het onderlinge huiswerk voldoende op orde is. Ik hecht er dus aan om niet in de traditionele rollen van de raad te spreken maar om dit ook eens te benaderen langs een andere weg: signalerend, registrerend en waarschuwend. Ik denk dat die rollen eigenlijk niet voldoende aan bod gekomen zijn. Dat is niet alleen tot het college gericht, maar net zo goed tot de raad. Ik denk dat dat een van de belangrijke winstpunten van dit rapport is.

Ik wil nog een punt benadrukken. Ik heb hier het rapport uit de Leidse regio, dat we in de klankbord en stuurgroep en ook in de gemeenteraad hebben vastgesteld. Dat is het rapport Kwaliteiten versterken en krachten verenigen. In die discussies is vaak gezegd dat duurzaamheid en milieu bij uitstek vraagstukken zijn die samen met andere gemeenten moeten worden aangepakt. Ik zou willen zeggen: is dit nu niet een goed voorbeeld? Is de riolering, de problematiek waar we nu over praten, in de geest van de door de Leidse regiogemeenten en ook door onze gemeenteraad eind

2016 vastgestelde nota Kwaliteiten versterken en krachten verenigen niet een goed voorbeeld om juist op dit spoor verder te gaan? Het rapport van de Rekenkamer geeft onder meer aan dat in toenemende mate sprake is van samenwerking bij de uitvoering van beheertaken in de afvalwaterketen. Het rapport stelt ook dat de ambitie is om gezamenlijk, inclusief Wassenaar - Wassenaar ligt volgens dit rapport in de Leidse regio; dat heb ik al eerder opgemerkt - een afvalwaterketenplan te ontwikkelen als opvolger van de huidige gemeenteraadsplannen. Mijn vraag is dan ook of het college of de wethouder bereid is om vanuit een zelfstandig Voorschoten de ambitie te delen om in het kader van de genoemde regionale samenwerking te willen bijdragen aan de ontwikkeling van zo'n gemeenschappelijk afvalwaterketenplan. Het is opmerkelijk dat het rapport van de Rekenkamercommissie aangeeft dat aanzienlijke bezuinigingen of besparingen mogelijk zijn. Ook in de raadsdiscussie in 2015 wees de toenmalige wethouder Beimers erop dat er belangrijke synergie-effecten kunnen worden gerealiseerd als op dit domein meer wordt samengewerkt.

Ik moet het niet te lang maken. Ik wil het hierbij laten. Tot slot nog een toefje Latijn. Het woord "riool" is afgeleid van het woord "rivus", "rivier", en het verkleinwoord "rivulus", "riviertje" of "beekje". Zo zijn wij aan het woord "riool" gekomen.

De **voorzitter**: Wat leert een mens toch veel, elk dag weer opnieuw!

De heer **Von der Assen** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb zo gauw geen Latijnse spreuk kunnen vinden waar het woord "riolering" in voorkomt, maar onze fractie vindt de controle op de uitvoering van de gemeentelijke water- en rioleringstaken in elk geval een belangrijke taak van de raad. Problemen met de riolering kunnen grote impact hebben en er gaat veel geld om in het op orde houden van dat systeem. Het is dan ook heel goed dat hierover een Rekenkamerrapport is verschenen met aanbevelingen en conclusies. Ik moet zeggen dat wij het in eerste instantie nogal opmerkelijk vonden dat het college in tegenstelling tot de colleges van Leidschendam-Voorburg en Oegstgeest niet is ingegaan op die conclusies en aanbevelingen van de RKC. Het werd nog vreemder, toen in het antwoord op onze technische vragen en tijdens de behandeling in de commissie bleek dat het college een totaal andere kijk had op de door de commissie geconstateerde achterstand in de vervanging van de rioleringen. We hebben vanmiddag, zeven uur voor de raadsvergadering, aanvullende antwoorden op onze antwoorden ontvangen waaruit wij zouden moeten concluderen dat de RKC zich had gebaseerd op verkeerde cijfers en helemaal fout zat met haar berekeningen. Als dat zo is, had het college de RKC moeten laten weten dat zij fout zat en had het college de raad daarover moeten informeren.

In het antwoord dat wij vanmiddag ontvingen, stond overigens nog iets zeer bizars. Er stond namelijk dat in 2014 een rioolvervanging was gepland voor € 96 per meter en dat die vervanging is uitgevoerd voor een prijs van € 3.530 per meter, terwijl de kostprijs op basis van ervaringen tussen € 700 en maximaal € 1.200 per meter ligt. Wij vragen ons af of iemand heel rijk is geworden ten koste van de Voorschotense gemeenschap. Misschien kan de wethouder dit nog even uitleggen, maar dit suggereert ook wel een beetje wat de heer Bremmer al suggereerde: het is misschien goed om dit soort zaken meer in een regionale setting op te pakken, zodat we kunnen profiteren van de ervaringen in de omringende gemeenten en niet voor dit soort rare dingen komen te staan.

We weten op dit moment dus eigenlijk nauwelijks wat de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie waard zijn. We hebben nog geen duidelijk beeld van hoe wij er als gemeente voor staan bij de vervanging van het riool. Onze indruk blijft dat er sprake is van een grote achterstand. Dat vinden wij zorgwekkend.

Gelukkig is er in de commissievergadering wel een toezegging van de wethouder gekomen; vooruitlopend op het nieuwe rioleringsplan zal een kaderstellende startnotitie naar de raad worden gezonden. Daarvoor danken wij de wethouder. We denken dat het raadsvoorstel zoals het er nu ligt, voldoende duidelijk maakt dat er nog een hoop huiswerk te doen is, zowel voor het college als voor de raad. De raad moet zijn kaderstellende en controlerende rol serieus nemen. Daarvoor is ook nodig dat het college de raad regelmatig en op een heldere manier informeert over de voortgang van de uitvoering van het vGRP. De beslispunten in het raadsvoorstel beschouwen we als een stap in de goede richting. We zullen daar dan ook mee instemmen, in de hoop dat dit de nodige verbetering zal brengen.

Ik wil tot slot een aspect noemen dat niet in het raadsvoorstel staat maar wel in de commissie aan de orde is geweest, namelijk de relatie met de waterkwaliteit van de oppervlaktewateren in onze gemeente. Het gaat bij de kwaliteit van het rioolstelsel niet alleen om het risico dat de straten blank komen te staan, maar met name ook om de rampzalige gevolgen van riooloverstorten voor onze singels en vijvers; dat is minstens net zo belangrijk. Ik heb daar al een aantal keren over gesproken. De situatie op dit punt is de afgelopen tien jaar eigenlijk nauwelijks verbeterd. Ik wil afsluiten met het uitspreken van de hoop dat de komende periode een aanloop wordt genomen en dat bij de uitvoering van het nieuwe vGRP alles op alles gezet gaat worden om een einde te maken aan de schandelijke toestand van de riooloverstorten.

De heer **Van Eysden** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Dit is natuurlijk al uitvoerig behandeld. Ook wij willen graag benadrukken hoe belangrijk het is dat we als raad onze rol alleen goed kunnen uitvoeren als we periodiek goed geïnformeerd worden. Vandaar dat, zoals al eerder aangegeven is, een periodieke verslaglegging aan de P&C-commissie helemaal niet overbodig is. Daarnaast is al uitvoerig besproken hoe belangrijk het is om, als we op een risicogerichte manier willen gaan werken, te weten hoe je riool er overal aan toe is. Het lijkt mij dus verstandig dat we daar zo snel mogelijk op inlopen, maar aangezien het college de aanbevelingen allemaal overneemt, denk ik dat dit vanzelf goed zal komen. Daar heb ik het volste vertrouwen in.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Natuurlijk heeft de heer Bremmer voldaan aan uw uitdaging om ook in het Latijn te citeren, maar ik heb een beter citaat gevonden: "pecunia non olet" zei keizer Vespasianus ooit tegen zijn zoon, toen hij hem naar verluidt vroeg of hij er trots op was dat hij zoveel geld had verdiend met een belasting op urine. Geld stinkt niet; dat is natuurlijk waar deze discussie over gaat, want als de Rekenkamer deze raad met dit rapport iets duidelijk heeft gemaakt, is dat dat wij als gemeente best wel wat geld kunnen verdienen met de manier waarop wij met het onderhoud van riolen omgaan. En geld stinkt niet, zeker in dit geval en als je in de financiële situatie zit waar de gemeente Voorschoten nu in zit.

Maar behalve dat het voor de gemeentefinanciën verstandig is om daarop te sturen, is riolering natuurlijk een heel belangrijke gemeentelijke taak op het punt van de volksgezondheid. Daar refereerde de heer Bremmer terecht aan. De riolering moet goed zijn en niet alleen om overlast tegen te gaan, want zoals de heer Bremmer al zei, is dit nog belangrijker. Halverwege de negentiende eeuw, toen er nog geen riolen waren, was de gemiddelde levensverwachting stukken lager dan nu. Sterker nog: als je de zuigelingensterfte en heel veel besmettelijke ziektes meenam, was de levensverwachting nog geen 40 jaar. Inmiddels zitten we tegen de 80. Dat komt voor een belangrijk deel dankzij goede riolering en openbare hygiëne.

Mijn fractie is dan ook geschrokken van de opmerking in het Rekenkamerrapport dat de riolering er niet overal even goed bij staat en dat de staat van onderhoud slechter is dan verwacht kon worden op basis van de leeftijd. Dat mag gewoon niet gebeuren. Het onderhoud moet goed zijn, want de riolering is veel te belangrijk om die te laten versloffen. Het is ook gewoon een gemeentelijke kerntaak. We laten mensen daar een aparte belasting voor betalen. Dan moet je wel kwaliteit leveren, al was het maar vanwege de volksgezondheid.

Wij zijn dus blij met het voorliggende voorstel. Wij zien het onderhoudsplan graag tegemoet. Wij willen ook graag gaan praten over de manier waarop je dat veilig en goed doet, maar wel op een manier waarop het rioolonderhoud misschien wat slimmer en daardoor goedkoper kan. Immers, pecunia non olet, maar we hebben daar nog wel een vraag over. In de commissievergadering is voorgelegd hoe dat regelmatig controleren van het rioleringsplan in de raad behandeld zou moeten worden. Daar lag een vraag voor: moet je dat in de commissie Planning en Control doen of moet je dat ergens anders doen? In het voorstel ligt die vraag nog steeds voor. Ik had eigenlijk verwacht dat dit verwerkt zou worden in het raadsvoorstel. Wat mijn fractie betreft kwam namelijk duidelijk uit de commissievergadering dat we dit in de commissie Planning en Control gaan opnemen en dat dit bij de reguliere stukken wordt meegenomen, zodat we daarbij altijd een stukje rioolonderhoud en rioolplanning mee gaan nemen. Daar is dit immers belangrijk genoeg voor.

De **voorzitter**: Mijnheer Overbosch, u hebt nog maar twee minuten, maar u hebt vast minder tijd nodig.

De heer **Overbosch** (PvdA): Voorzitter. Ik ben mij daar zeer goed van bewust. Ook omwille van de tijd zou ik willen zeggen dat we een goede, gedegen behandeling hebben gehad in de commissie Wonen, Ruimte en Groen. De bijdragen van de heer Bremmer en de heer Von der Assen van GroenLinks kan ik ten volle onderschrijven. Ik wil vanavond graag nog één punt benadrukken, dat de heer Von der Assen ook heeft genoemd in zijn bijdrage. In de commissievergadering heb ik de toezegging van de wethouder gekregen dat we, voordat het nieuwe rioleringsplan 2019-2023 wordt opgesteld, niet zoals een paar jaar geleden geconfronteerd worden met een kant-en-klaar uitgewerkt voorstel waar je alleen maar tegenaan kunt schoppen en waarvan je dus alleen maar pijn in je tenen kunt krijgen. We hebben afgesproken dat we eerst een hoofdpuntennotitie - of hoe je het ook wilt noemen - met elkaar bespreken: hoe gaan we dat plan inrichten en welke punten vinden wij van belang? Ik zou het zeer op prijs stellen als de wethouder dat wil herhalen, zodat dat ook weer is na te lezen in ons voortreffelijke verslag, dat godzijdank niet wordt afgeschaft.

De heer **Van der Haven** (VVD): Voorzitter. Dit onderwerp ligt na aan mijn hart. Gelet op de tijd zullen we het toch beperkt houden. Er is een puik stuk werk geleverd door de Rekenkamercommissie. Ik wil de Rekenkamercommissie dan ook allereerst hartelijk danken voor het vele werk dat zij hierin heeft gestoken.

Wij zijn het eens met het voorstel aan de raad en de beslispunten die daarin staan. Toch zou ik de wethouder vier gedachten willen meegeven voordat hij aan de slag

gaat met het volgende waterketenplan. De wethouder weet immers dat de term "verbreed gemeentelijk rioleringsplan" inmiddels niet meer bestaat en is vervangen door de term "waterketenplan". Allereerst stelt de nota van de Rekenkamercommissie dat er bijna geen calamiteiten zijn. Dat is in die zin correct als je denkt aan het instorten van riolen en aan lekkages. Dan klopt het dat er bijna geen calamiteiten zijn. Dat is natuurlijk iets anders dan dat er geen problemen zouden zijn. Ik wil in gedachte roepen dat Voorschoten al jaren en jaren - dan hebben we het over decennia - worstelt met afvoerproblematiek van ons hoofdriool in de richting van de zuivering in Leiden-Zuidwest. Volgens mij is het goed om daar in het volgende waterketenplan aandacht aan te besteden: hoe gaan we dat probleem voor eens en voor altijd tackelen? Dat is één.

Het tweede punt, de klimaatproblematiek, hangt hiermee samen maar wil ik iets breder trekken. In de afgelopen jaren hebben we steeds vaker te maken met steeds heftiger wordende zogeheten clusterbuien. We hebben daar al een aantal keren voorbeelden van gezien. Voorschoten kent nog steeds 45 riooloverstorten. Een aantal daarvan gaan dan in werking. Dat heeft desastreuze gevolgen voor het milieu. Het zou goed zijn als er bij het volgende waterketenplan een beschouwing komt over de vraag hoe het Voorschotense rioolstelsel klimaatbestendig wordt gemaakt.

Ten derde de vervangingsachterstand. Dat is een punt van zorg. Niet voor niets heeft de wetgever, de Tweede Kamer, voor een aantal taken in dit land aparte belastingen ingesteld, want dan kunnen wij, politici, dat niet verkloten door het ene gat met het andere te vullen. Dan moet u bijvoorbeeld denken aan geld voor de waterstaatstaken, de dijken in Nederland. Dat is zo belangrijk dat die een eigen belasting hebben. Dat geldt ook voor het gemeentelijk riool. Dat wordt door de wetgever zo belangrijk geacht dat daar een eigen belasting voor is. De zorg zit 'm erin dat je het schilderen van je kozijnen best een keer een jaartje kunt uitstellen als het even niet uitkomt. Je kunt ook best een keertje je dakgoot niet schoonmaken als dat een jaartje niet uitkomt, maar als je al dat onderhoud maar blijft uitstellen, komt er een moment waarop je in een krot woont dat onbewoonbaar wordt verklaard of dat onverklaarbaar wordt bewoond. Dat is een zorg. Misschien moeten we in het volgende waterketenplan eens goed met elkaar bekijken hoe we ervoor zorgen dat we niet in die situatie komen.

Tot slot: een aantal keren is hier de term "risicogestuurd rioleringsbeheer" gevallen. Dat heet in de volksmond ook wel "asset management". Dat is een mooi begrip. Daarover is bij heel veel omliggende overheden buitengewoon veel kennis binnenboord te halen, maar laten we ons daarbij vooral niet rijk rekenen. De praktijk van

organisaties die daar heel ver in zijn, bijvoorbeeld de drinkwatersector, leert dat dat op lange termijn weliswaar besparingen oplevert, maar dat je dan moet denken in termijnen van 20 tot 25 jaar. Wij, politici, hebben over het algemeen een korteter-mijngeheugen van vier jaar, want wij worden geacht te scoren voor de volgende ver-kiezingen. Dat is het lastige van zo'n "asset management"-benadering: daar moet je echt een langetermijnvisie en een blik op hebben. De vraag is of we daar in Voor-schoten al aan toe zijn, ook gelet op de situatie waar we nu in zitten.

De heer **Van der Meij** (D66): Voorzitter. Moshi, moshi; kon ban wa. Towaritsch Bremmer, towaritsch Overbosch en anderen zijn in het Frans en het Latijn begonnen, maar ik spreek geen woord Latijn. Dus ik heb al mijn kennis van het Japans en het Russisch nu in één keer uitgesproken.

Dit onderwerp, riolering, is ook in de vorige raad besproken. Dat was geen heftig debat. Het liefst stoppen we riolering eigenlijk onder de grond en volgens mij is dat ook waar zij thuishoort. We hebben een gedegen rapport gekregen. We vinden het jammer dat daarop bestuurlijk wat minder gedegen is gereageerd. Dat vinden we ongepast ten opzichte van de werkzaamheden van de Rekenkamercommissie en ook ten opzichte van de raad. Eerdere sprekers hebben aangetoond waarom riolering een kernelement is voor onze volksgezondheid en onze infrastructuur. We hebben zes kilometer riolering in de Vlietwijk aangebracht. Er speelt problematiek rond de Leidseweg-Noord. Zoals de heer Van der Haven al aangaf, moeten we ook al die plensbuien netjes zien weg te werken. Kosten: € 1 miljoen per jaar. De Rekenkamer doet een aantal aanbevelingen voor besparingen op het onderhoud.

Dit geheel overziende heeft D66 een aantal vragen en een aantal zorgen. Die vragen en zorgen betreffen geld, duurzaamheid en waterkwaliteit. Ik ga even heel specifiek op die drie elementen in. De eerste vraag aan de wethouder is of hij nader gaat on-derzoeken of de door de Rekenkamercommissie aangegeven mogelijke besparingen bereikt kunnen worden. Onze tweede vraag is of de wethouder nagaat of de ge-scheiden aan- en afvoer, de manier waarop de riolering in de Vlietwijk is opge-bouwd, nu verder uitgerold gaat worden voor Voorschoten. Ik meen mij te herinne-ren dat er gisteren een voorlichting is geweest over riolering en dat daarbij onder andere is aangegeven dat de warmte in het rioolwater hergebruikt kan worden. Als dat inderdaad zo is, wil de wethouder dat dan als positief resultaat meenemen in het komende waterkwaliteitsbeheerplan?

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Meij, wethouder Rasch vraagt of u de laatste twee punten even wilt herhalen.

De heer **Van der Meij** (D66): Het tweede punt was de vraag of de gescheiden aan- en afvoer, zoals die in de Vlietwijk is aangelegd, na evaluatie opgepakt kan worden voor het verdere beleid ten aanzien van de riolering. Het derde onderwerp heeft betrekking op wat gisteravond is besproken. De warmte van het afgevoerde rioolwater zou hergebruikt kunnen worden voor de verwarmingen van woningen. Als dat plaats kan vinden, neemt de wethouder ook dat dan mee in het kader van het verdere beleid ten aanzien van de riolering?

De **voorzitter**: Wethouder Rasch, u hebt nog zes minuten.

Wethouder **Rasch**: Voorzitter. Dan zal ik proberen om in die zes minuten licht te doen schijnen op deze duistere materie. Ik ben heel dankbaar voor de samenvattende bijdragen van de heren Bremmer en Van der Haven, want die geven aanknopingspunten om op alle reacties in te gaan. In de aanbevelingen zie ik eigenlijk twee categorieën. De ene categorie is: ga over tot risicogericht beheer. Om dat te kunnen doen, heb je goede monitoring nodig. Die goede monitoring betekent: goede raadsinformatie, op goede momenten en van goed kaliber. De andere categorie aanbevelingen is: kom tot een politieke beleidsafweging over het beheer van het rioolstelsel. Om dat te kunnen doen, heeft de raad een uitgangspunten- of beleidsnotitie nodig - die heb ik toegezegd in de raadscommissie - waarin de dilemma's van het rioolbeheer worden geschetst en waarmee de raad zijn richtinggevende keuzes kan maken die vervolgens de basis zijn voor het verdere uitwerken van het waterketenplan.

Er is opgemerkt dat riolering erg kostbaar is. Ik kan er ook niets aan doen, maar ik zou haast zeggen: "beate negotium nemorosum" ofwel "gezegend zijn de duistere zaakjes". Ja, er ligt veel geld onder de grond en het kost wel een beetje, maar het argument dat dit een gesloten systeem is in die zin dat de burger toch wel betaalt via een apart regime, mag natuurlijk geen vrijbrief zijn om niet op de kosten te letten. Dat zeg ik in de richting van de heer Van der Haven. Ik weet zeker dat hij het niet zo bedoeld heeft, maar ik ben hem wel dankbaar voor zijn vier aanbevelingen.

De heer **Van der Haven** (VVD): De bedoeling van mijn opmerking was zeker niet dat we niet op de kosten hoeven te letten. Zoals door een aantal sprekers is betoogd, gaat het erom dat het belang van het riool zo groot is dat dat een eigen belasting rechtvaardigt. Het gevaar is dat wij in deze zaal gaan zeggen dat we weleens iets doen met woonlastenbenadering en dat de indexeringen - met andere woorden: noodzakelijke investeringen die in het riool gedaan moeten worden - onderdeel worden van een grotere discussie. Dat lijkt mij onverstandig.

Wethouder **Rasch**: Volgens mij hebben we elkaar heel goed begrepen.

Ik ga in op de concrete vragen. De heer Bremmer en ik waren gisteravond bij hetzelfde uitermate interessante symposium. De vraag was of we willen samenwerken met onze buren om te komen tot een gemeenschappelijk afvalwaterketenplan. Ja, natuurlijk.

De heer Von der Assen vroeg of we oog hebben voor de waterkwaliteit aan het oppervlak. In de commissievergadering heb ik al uitgebreid daarbij stilgestaan en heb ik aangegeven dat de vissen de metaforische kanaries van de kolenmijn zijn. De viskwaliteit is indicatief voor wat in het water speelt. We zien na grote regenbuien massale vissterfte. De waterkwaliteit is niet best. Daar moet absoluut aan gewerkt worden. Dat gaat gedeeltelijk via het waterketenplan en zal gedeeltelijk via andere maatregelen moeten gebeuren, maar het moet aangepakt worden. Het is ondenkbaar dat dit geen onderdeel is van het waterketenplan dat gemaakt moet worden.

De heer Van der Meij vroeg of er nader onderzoek komt naar de beoogde besparingen die gehaald kunnen worden. Ook gelet op wat anderen in deze zaal gezegd hebben, zeg ik dat dit echt langetermijnwerk is. We kunnen onderzoeken wat we willen, maar als uit dat onderzoek blijkt dat we over vijftien jaar 10% kunnen besparen, hebben we daar vandaag de dag niet zo heel veel aan. De stelling is niet zozeer dat we moeten gaan besparen door het risicogericht onderhoud, maar dat we daarmee de kwaliteit van het onderhoud verbeteren. Dat is eigenlijk de essentie. Het is mooi meegenomen als dat op lange termijn minder kost, maar ik ben wel van de school dat ik eerst de centen op de bank wil hebben voordat ik ze ga uitgeven.

De heer **Van der Meij** (D66): Neemt u dit onderwerp dan wel mee in het komende waterkwaliteitsplan of waterketenplan?

Wethouder **Rasch**: Ik meen gezegd te hebben dat ik niet veel zin zie in een onderzoek naar de beoogde besparingen op de lange termijn, maar dat ik die graag zie ontstaan op het moment dat ze zich voordoen.

De heer Van der Meij vroeg of het gescheiden vuil- en regenwatersysteem dat we in de Vlietwijk hebben aangelegd, model kan staan voor de vervolgwerkzaamheden. Ja, natuurlijk. Dat is natuurlijk al een poos zo, want dit is niet het eerste wat we daar aanleggen. Dus: ja, zeker.

De laatste vraag was of we de restwarmte van riolering kunnen gebruiken. Ik ben bekend met een zeer interessant experiment in de gemeente Nijmegen, waar daarmee wordt gewerkt. Waterschappen doen ook al experimenten met restwarmte van boezemwater, dat geloosd wordt op zee. Het onderwerp staat zeker op de agenda. Voorschoten, Wassenaar, Leiden en de hele boel zijn te klein om dit zelf te trekken. Dit zijn grotere onderzoeken waar we graag in meeliften. Die onderzoeken vinden plaats en we volgen die op de voet.

Zonder onrecht te willen doen aan alle inbrengen van alle insprekers, denk ik dat ik samenvattend alles gehad heb.

De heer **Von der Assen** (GroenLinks): Voorzitter. Ik ging in de eerste termijn even in op de wirwar van cijfers die we over ons heen hebben gekregen. Mijn conclusie was dat we nu eigenlijk nog niet weten hoe het er voor staat met het riool in Voorschoten. De Rekenkamercommissie zegt dat er een serieuze achterstand is. Het college zegt: dat valt nogal mee, want de Rekenkamercommissie heeft zich op verkeerde cijfers gebaseerd. Ik wil graag de bevestiging van de wethouder dat het college van mening is dat dit een zeer serieuze zaak is, dat als er sprake is van een achterstand, die moet worden aangepakt en dat de raad er ook in de toekomst op kan rekenen adequaat periodiek geïnformeerd te worden over de uitvoering van het vGRP.

Wethouder **Rasch**: Ik ben het geheel met u eens dat het best ingewikkelde cijfers zijn. We hebben het u ook niet makkelijk gemaakt in de beantwoording in eerste instantie van uw schriftelijke vragen. We hopen dat dat in tweede instantie verbeterd is, maar het gaat er eigenlijk om dat we te maken hebben met de vergelijking tussen werkelijkheid en statistische werkelijkheden, dus tussen de empirische werkelijkheid en de statistische werkelijkheid. Het risicogericht beheer dat we willen invoeren, vraagt regelmatige monitoring en waarneming, dus empirie. Waarop baseert de Rekenkamer zich? Zij zegt dat zij empirisch gezien vaststelt dat er geen calamiteiten zijn geweest, maar dat het onderhoud statistisch achter zou moeten lopen, want "u presteert minder dan wat er volgens de statistiek had moeten gebeuren". Dat verschil zullen we overbruggen door te starten met die monitoring en uiteraard door u daarover te rapporteren. Mocht u nog behoefte hebben om dieper in de cijfers te duiken - daar heb ik alle begrip voor - dan wil ik u van harte uitnodigen om dit een keer samen met onze ambtenaren door te nemen, want dat gaat iets te ver voor deze raadsvergadering.

De heer **Von der Assen** (GroenLinks): Ik denk dat we vanavond niet helemaal uit die cijfers en die brij komen, maar dat we straks in de aanloop naar een nieuw riole-

ringsplan nog eens heel goed moeten kijken naar de voornaamste conclusies in het rapport van de RKC. Ik ga er voorshands van uit dat het college bereid is om de raad regelmatig en adequaat te informeren over de voortgang van het volgende plan. Ik hoop dat de raad zijn kaderstellende en controlerende rol zelf serieus zal nemen.

De heer **Van der Haven** (VVD): Voorzitter. Een aanvulling op de beantwoording door het college: het Hoogheemraadschap van Rijnland gaat binnenkort – die plannen zijn nu vergevorderd – het zwembad in Nieuwveen en het zwembad De Vliet, net buiten Voorschoten, volledig verwarmen met restwarmte uit het afvalwater. Dat is wellicht interessant voor de heer Binnendijk om mee te nemen voor zijn taskforce.

De heer **Overbosch** (PvdA): Voorzitter. De wethouder heeft niet expliciet gereageerd op mijn vraag over de hoofdpuntennotitie, voorafgaand aan het opstellen van het nieuwe vGR-plan vanaf 2019. Mag ik concluderen dat hij mijn vraag met ja heeft beantwoord in de beantwoording van de vragen van de heer Von der Assen?

Wethouder **Rasch**: Ik heb gezegd dat de aanbevelingen tweeledig zijn. De tweede categorie was dat er beleidsmatig gestuurd moet worden op de keuzes. Om dat te kunnen doen, heb ik toegezegd dat er een beleidsuitgangspuntennotitie komt voordat het waterketenplan wordt ingediend. Dat herhaal ik bij dezen.

De heer **Bremmer** (CDA): Voorzitter. Ik wil de wethouder bedanken voor zijn bijdrage, evenals de collega's, want het is ook een rapport voor de raad. Laten we dat niet vergeten. Ik denk dat de conclusie vooral moet zijn dat we als raad en als college permanent bij de les moeten blijven om het stelsel kwalitatief op peil te houden en voldoende middelen te reserveren voor vervanging, onderhoud en reparatie. Dat is volgens mij de kern van het rapport. Daarom kan het volgens mij geen kwaad om dat als raad, los van het college, ook zelf uitdrukkelijk vast te stellen. Daarom dank ik de collega's voor hun bijdragen.

De heer **Maassen** (SP): Alea iacta est.

De **voorzitter**: De heer Maassen zegt dat hij geen tweede termijn hoeft, maar dan in een buitenlandse schrijftaal.

In stemming komt het voorstel.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

9. Bekrachtiging geheimhouding

Dit onderwerp is in deze vergadering niet aan de orde.

10. Motie 056 van het CDA, GroenLinks, de SP, de PvdA, de VVD en ONS Voorschoten over wijkgerichte aanpak verduurzaming huizen

De heer **Bremmer** (CDA): Voorzitter. Omdat de fracties van het CDA en GroenLinks dit initiatief gezamenlijk hebben genomen en andere fracties de motie daarna hebben ondertekend, wil ik hier graag mede namens, in eerste instantie, de heer Von der Assen iets over zeggen. Ik wil twee momenten markeren om aan te geven waarom we deze motie nu indienen. Terugkijkend op de afgelopen raadsperiode - dit is niet de laatste vergadering maar de voorlaatste - kun je zien dat duurzaamheid een van de belangrijkste opgaven is, wellicht van deze eeuw. Ik refereer daarbij ook weer even aan het rapport van de Leidse regio. In de afgelopen periode is dit door de klimaatconferentie in Parijs en het nationale energieakkoord nog urgenter op de agenda gekomen. Morgen is het warmetruiendag, waarop wij ook worden herinnerd aan het belang van energiebesparing en de eigen voorbeeldfunctie. Daarom leek het ons goed om juist op dit moment met deze motie te komen. De kern daarvan is het stimuleren van bewustwording en het verduurzamen van woningen. Steekwoorden zijn dus: wijkgerichte aanpak, wijkambassadeurs en ook een innovatieve agenda. Dank voor de aanvullende suggestie van de VVD om ook die innovatieve kant en die intermediaire rol op dat gebied te benadrukken. Dat is de aanleiding om deze motie mede namens GroenLinks in te dienen. Ik dank de collega's voor de ondersteuning. Ik denk dat het huiswerk is voor de nieuwe raadsperiode. De thema-avond van Holland Rijnland werd bij het vorige agendapunt al een paar keer genoemd. Ook daar is uitdrukkelijk gewezen op het belang van die wijkgerichte aanpak, die vooral neerkomt op: nu beginnen, samenwerken, wijkgericht aan de slag met de burgers, bewonersparticipatie en grote opgaven klein maken. De motie luidt:

"Motie 056.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 1 februari 2018,

overwegende dat:

- *het belangrijk is dat stappen naar grootschalige energiebesparing en duurzame energie nu gezet dienen te worden, gezien de urgentie van het klimaatprobleem;*

- *een groot deel van energieverbruik in Voorschoten in woningen plaatsheeft, waarbij verwarming op gas een groot aandeel heeft;*
- *begin 2017 in de wijk Adegeest een eerste project gestart is om woningen te verduurzamen;*
- *in de regio in de gemeente Leiden een succesvolle aanpak met wijkambassadeurs loopt en in Zoeterwoude-Dorp een vergelijkbaar project met wijkaanpak en ambassadeurs gestart wordt (Wijkgerichte aanpak energiebesparing);*
- *maatregelen aan huizen het beste uitgevoerd kunnen worden tussen maart en november, dus voor winter 2018;*

verzoekt het college:

- *de raad te informeren over de behaalde resultaten in de wijk Adegeest;*
- *te overwegen andere wijken snel aan te sluiten op wijkaanpak verduurzamen woningen en hierbij woningeigenaren actief te benaderen;*
- *te onderzoeken hoe ook in Voorschoten wijkambassadeurs opgeleid en aangesteld kunnen worden en daarover de raad vervolgens te rapporteren;*
- *het bevorderen van onderlinge uitwisseling van duurzame verbouwingsideeën en ervaringen via een internetforum of social media, waar de wijkambassadeur een intermediaire rol in kan hebben,*

en gaat over tot de orde van de dag."

Wethouder **Binnendijk**: Voorzitter. Wij doen als gemeente Voorschoten al heel erg veel, ook met betrekking tot de vragen in de motie. Ik denk dat het nu niet veel zin heeft om op alle delen van de motie in te gaan en daar een pasklaar antwoord op te geven. Het college heeft geen enkel bezwaar tegen deze motie. Zoals gebruikelijk wordt er dan gezegd: we zien de motie als een steun in de rug. Dat meen ik in dezen ook echt oprecht. Wij vinden dit ook echt een belangrijk onderwerp. We hebben weleens een discussie gehad over de energietransitie. Die discussie heb ik in ieder geval gehad met de heer Maassen, die zei: richt u zich niet alleen op het bedrijfsleven maar ook op de bestaande huizenbouw. Ik zie dat de motie daar betrekking op heeft. Ik zou zeggen: neem de motie aan. Wij zijn er als college al mee aan de slag, maar dan gaan we nog extra aan de slag om dat beet te pakken.

De heer **Bremmer** (CDA): Geldt dat ook voor de wijkambassadeurs? Het is belangrijk dat u op dat spoor verdergaat met datgene waarmee in Adegeest begonnen is.

Wethouder **Binnendijk**: Ja, daar heb ik nota van genomen. Ook daar zullen wij mee aan de slag gaan.

De heer **Van den Dool** (VVD): Dank aan de indieners. Wij hebben de motie medeondertekend. Het college heeft de motie ook ondersteund. Wij hebben de aanvulling gedaan om het vooral klein te houden en om vooral ideeën van Voorschotenaren zelf voor hun huis met relatief eenvoudige techniek zo goed mogelijk naar anderen te verspreiden, zodat anderen kunnen zeggen: dat is een mooi idee; dat ga ik ook doen. Juist die stimulatie wilden wij aanvullen. Dank daarvoor.

De **voorzitter**: We kunnen gaan stemmen.

In stemming komt motie 056.

De motie wordt met algemene stemmen aangenomen.

11. Motie 057 van D66 over het zo snel mogelijk schrappen van de verplichte aardgasaansluiting

Mevrouw **Okma** (D66): Voorzitter. D66 wil met deze motie in navolging van de besluitvorming in de Tweede Kamer de gemeente aansporen om bij lopende initiatieven voor nieuwbouw te bekijken of huizen op andere, alternatieve manieren kunnen worden verwarmd en om aannemers in de bouw ervan bewust te maken dat er niet per se hoeft te worden gewerkt met aardgasaansluitingen. De gemeenten zijn aan zet. We roepen het college ertoe op om hier beleid op te formuleren. De motie luidt:

"Motie 057.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 1 februari 2018,

constaterende dat:

- *de Tweede Kamer op dinsdag 30 januari 2018 besloten heeft dat gemeenten mogen bepalen of bij nieuwbouwwoningen een gasaansluiting wordt gerealiseerd;*
- *in de wet is vastgelegd dat er in principe geen gasaansluiting wordt gerealiseerd, tenzij er sprake is van zwaarwegende redenen van algemeen belang, waaronder begrepen de maatschappelijke kosten en baten;*

overwegende dat:

- *om de klimaatdoelen van Parijs te halen het noodzakelijk is dat woningen op een duurzame wijze verwarmd worden en dat op termijn het gebruik van aardgas uitgefaseerd zal worden;*
- *vanwege de klimaatdoelstellingen én de maatschappelijke kosten die met de aanleg van aardgasnetten gemoeid zijn, het niet wenselijk is om nieuwbouwwoningen nog op aardgas aan te sluiten;*

verzoekt het college:

- *vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet bij nieuwe gemeentelijke grondverkoop en uitgifte in erfpacht aardgasvrij bouwen als randvoorwaarde op te nemen;*
- *bij lopende initiatieven en grond van derden het gesprek aan te gaan met initiatiefnemers over aardgasvrije nieuwbouw;*
- *in overleg met het netwerkbedrijf te treden om te bepalen of er plannen zijn waarbij er sprake is van zwaarwegende redenen om toch een aansluiting op het aardgasnet toe te staan en de raad over de resultaten te informeren,*

en gaat over tot de orde van de dag."

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Wij vragen ons af of de fractie van D66 bekend is met de motie die GroenLinks ruim een jaar geleden heeft ingediend in de begrotingsraad.

Mevrouw **Okma** (D66): Ja.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Wat heeft u ertoe gebracht om deze motie in te dienen? Dat is niet bedoeld als een verwijt, want ik denk dat ik het antwoord wel kan raden, maar ik wil dat graag horen.

Mevrouw **Okma** (D66): Ik heb bij het inbrengen van deze motie niet gedacht: zijn er ooit al eerder door GroenLinks dingen gezegd over dit thema? Ik wil gewoon aansluiten bij wat de Tweede Kamer heeft gedaan. Het is meer bedoeld als een aansporing om gewoon kansen te grijpen. Er waait een enorme wind door Nederland: ga van dat gas af. Dat willen we hiermee onderstrepen.

De heer **Maassen** (SP): Ik heb een vraag over het eerste beslispunt in de motie. De strekking snapt mijn fractie wel en daar zijn we het ook mee eens, maar bij het eerste beslispunt wordt gevraagd om vooruitlopend op inwerkingtreding van de wet, dus heel erg snel, bij nieuwe gemeentelijke grondverkoop en uitgifte in erfpacht aardgasvrij bouwen als randvoorwaarde op te nemen. Mijn vraag is: welke gemeentelijke grondverkoop speelt er op dit moment en sinds wanneer behoort Voorschoten tot de drie gemeenten in Nederland die met erfpacht werken?

Mevrouw **Okma** (D66): Dat van die erfpacht kan wat ons betreft inderdaad geschrapt worden. We waren er niet helemaal zeker van of dat nog van toepassing is; daarbij kijk ik misschien even naar de wethouder.

De heer **Maassen** (SP): Ook gemeentelijke grondverkoop speelt op dit moment helemaal niet. Als ik heel flauw ben, lijkt het er eigenlijk een beetje op dat u hier een motie van D66 Amsterdam hebt ingediend.

De heer **Van der Meij** (D66): Met betrekking tot grondverkoop herinner ik aan Roosenhorst en aan Noortveer. Bovendien is er erfpacht op het gebied van de Orangerie bij kasteel Duivenvoorde.

De heer **Maassen** (SP): Ja, maar dat is geen erfpacht van de gemeente. Dat is van het Koninklijk Huis.

De **voorzitter**: Daar worden we geen cent rijker van.

De heer **Van der Meij** (D66): Ja, maar de vergunningen worden door ons afgegeven.

Mevrouw **Okma** (D66): Het gaat natuurlijk om vanaf nu. Als er nu grond wordt verkocht, kijk hier dan naar.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Voorzitter. We hebben een vraag aan het college. De indertijd door de raad unaniem aangenomen motie had als dictum: "in het kader van de VNG bij de regering aan te dringen op het schrappen van de aansluitplicht van gas, met de netwerkbeheerder en projectontwikkelaars in gesprek te gaan over te zetten eerste stappen naar minder gasaansluitingen, fors in te zetten op energiebesparing door middel van duurzaam beheer van eigen gebouwen en voorlichting aan burgers en met de inwoners van Voorschoten in gesprek te gaan over een gasloze toekomst". Wij zijn op zich niet tegen rituelen en tegen dingen doen omdat dat leuk is, maar de bedoeling van een motie is dat die wordt uitgevoerd, zeker als zij una-

niem is aangenomen. We begrijpen de motivatie van D66 voor het ontgassen, maar we begrijpen ook waarom de uitvoering van deze motie niet vooraan in het geheugen zit. Wat is daarmee gebeurd? Daarop wil ik graag een antwoord van het college.

De **voorzitter**: Dat krijgt u straks.

Mevrouw **Okma** (D66): Dat willen wij ook wel.

De heer **Van der Haven** (VVD): Voorzitter. Wij zijn niet zozeer voor deze motie. Ik wil dat op inhoud uitleggen. De heer Maassen suggereerde overigens dat de motie uit Amsterdam zou komen, maar zij zou ook heel goed uit Leiden kunnen komen, waar op 30 november 2017 een vrijwel identieke motie is behandeld in de Leidse raad. Die motie werd daar overigens verder met uitzondering van - uit mijn hoofd gezegd - de Partij voor de Dieren en de PvdA unaniem verworpen. Dit is complexe materie.

Mevrouw **Okma** (D66): Ik vind die opmerking niet relevant voor nu.

De heer **Van der Haven** (VVD): Die hoeft u niet relevant te vinden, maar de overwegingen zijn deels wel dezelfde. Ik weet niet of u vandaag het interview hebt gezien naar aanleiding van het besluit van het Staatstoezicht op de Mijnen, dat heeft gezegd: we gaan halveren. Daar heeft de Gasunie al op gereageerd: ja, dat is prima, maar hoe en door wie wordt dan besloten wie er geen gas meer krijgt? We hebben in Nederland een bepaalde hoeveelheid laagcalorisch gas. Als we teruggaan naar 12 miljoen kuub per jaar, hebben we een probleem. Dan moeten we tegen huishoudens of tegen bedrijven en overheden gaan zeggen dat op dit moment gewoon te weinig gas beschikbaar is. Met andere woorden: dit is een uitgebreide problematiek. De energieleveranciers zijn heel erg aan het zoeken: het is prima dat iedereen dan op elektra overgaat, maar wat betekent dat voor de elektriciteitsnetten en hoe gaan we dat dan doen? Het aardige van de Tweede Kamer is dat we daar een nationaal kader hebben, waar allerlei belangengroepen, zoals VNO en dat soort partijen, daarover meedenken. Laten we nou vooral de nationale wetgeving even afwachten, omdat daar een weloverwogen besluit komt in plaats van in - zo zou ik het bijna willen zeggen - een klein dorpje als Voorschoten vooruitlopend op nationale wetgeving vooruitstrevend iets te willen veranderen.

De heer **Maassen** (SP): De discussie dat er versneld van het gas af zal moeten worden gegaan en dat er dan ergens geen gas meer geleverd kan worden, lijkt mij juist een goede motivatie om inderdaad versneld gasloos te gaan bouwen. Maar ik kom nog even terug op de problemen die ik opwierp met betrekking tot de motie. Als we

in Voorschoten aan de slag gaan met gasloos bouwen, zou ik graag zien dat dat snel gaat gebeuren in de wijken waar dit nu gaat gebeuren. Daar is deze motie eigenlijk helemaal geen oproep toe, want het is geen gemeentelijke grond. Daar is deze motie wat mij betreft te slap in, want daarin staat alleen dat we hierover gaan praten. Waarom zeg je niet gewoon: laten we nu gewoon gasloos gaan bouwen in Starrenburg III, in Roosenhorst en op die andere plekken bij de Vliet? Roosenhorst is immers al verkocht. Daar kun je dit dus niet meer doen.

De **voorzitter**: Wacht u nu even de beantwoording door de wethouder af, voordat u discussies begint waarvan het voeren niet noodzakelijk is.

De heer **Overbosch** (PvdA): Ik heb twee korte opmerkingen. Ten eerste ben ik erg benieuwd naar de reactie van het college op de vraag van mevrouw Lamers over de unaniem aangenomen motie. Ten tweede heeft wethouder Bremer in mijn herinnering in de commissie of in de raad heel nadrukkelijk verklaard dat bij de ontwikkeling van Starrenburg III sprake zou zijn van huizen zonder gasaansluiting. Kan het college dat bevestigen?

Mevrouw **Okma** (D66): Tegen de heer Van der Haven zeg ik dat we veel over de Romeinen hebben gesproken, maar dat in het oude Gallië één klein dorpje anders deed dan de rest. Wie weet kunnen we dus een mooi voorbeeld stellen. Ik heb ook een vraag aan de heer Maassen. Als Roosenhorst wordt toegevoegd als specifiek voorbeeld van een gasloze nieuwe wijk, zou hij de motie dan medeondertekenen? Verder zijn ook wij heel benieuwd naar de antwoorden van de wethouder op de vragen.

De **voorzitter**: Na het antwoord van de wethouder kan besloten worden of de motie alsnog wordt medeondertekend en hoe over de motie zal worden gestemd.

Wethouder **Rasch**: Voorzitter. Met uw goedvinden beantwoord ik eerst de vraag van mevrouw Lamers. De motie van GroenLinks van 10 november 2016 is in een raadsinformatiebrief van 23 mei 2017 uitgebreid beantwoord. Daarin is ingegaan op alle lemma's van de motie en is uitgelegd wat daarmee gebeurd is. Een van de punten waarnaar verwezen wordt, is motie 056 van vanavond, die raadsbreed is aangenomen en die betrekking heeft op de wijkambassadeurs en het project in Adegeest.

Wat de motie van D66 betreft: de gelijkenis is inderdaad treffend, maar dat doet niets af aan de ernst van de situatie. Ik ga ook even in op de vraag of we daar niet gelijk wat steviger in kunnen zitten. Ik kan verzekeren dat dit college hier heel stevig in zit. Dat geldt niet alleen voor dit college in de huidige samenstelling. Ook

mijn voorganger Bianca Bremer heeft in de onderhandelingen over Starrenburg III en Roosenhorst bereikt dat die gasloos worden aangelegd. Dat beleid zet ik uiteraard gewoon voort. Dat is gewoon het staande beleid van dit college.

Wat het verzoek zelf betreft, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de nieuwe wet: hoe sympathiek het ook klinkt, ik moet dit helaas om juridische redenen afraden. Ik zal proberen om dat heel kort uit te leggen. Civielrechtelijk, bij een transactie tussen personen, kun je als verkoper zeggen: je mag dit kopen op voorwaarde dat ... Als overheid mag je dat echter niet doen als je dit publiekrechtelijk niet kunt afdwingen. Dat betekent concreet dat wij als overheid civielrechtelijk iets minder armslag hebben dan een willekeurige particulier. Daarom is dit eerste punt, het opnemen hiervan als randvoorwaarde, niet mogelijk. Tegelijkertijd zeg ik dat dat ook niet nodig is, want tot op heden scoren we 100% in onze gesprekken. Alle ontwikkelaars, bij alle projecten waarover we het hebben, zijn bereid om gasloos te starten of hebben dat al uitgevoerd. Je moet ook wel heel erg van de wereld zijn als je vandaag de dag nog nieuwbouwprojecten wilt starten met gas. Dat doe je gewoon niet. Dat is het eerste onderwerp dat ik op tafel leg als ik spreek met ontwikkelaars of bouwers: toch wel gasloos, hè? Dan kijken ze me aan: ja, natuurlijk! Dus: ja.

Mevrouw **Okma** (D66): Bent u dan voornemens om dit vast te leggen in het beleid?

De **voorzitter**: Het is staand beleid.

Wethouder **Rasch**: Mevrouw Okma, vanaf waarschijnlijk 1 januari 2019 is dit wettelijk verplicht. Tot dat moment en al ruim anderhalf jaar is dit staand beleid van de gemeente. Ik weet niet wat u bedoelt met uw vraag of ik dit wil vastleggen, maar ik ga hierover geen notitie schrijven. Dat is echt elkaar bezighouden. Dat gaan we niet doen. De motie is dus overbodig en niet nodig, want de motie roept ertoe op om te doen wat wij al sinds de motie van GroenLinks doen. Ik zou dus zeggen: we omarmen de ideeën maar die hadden we al. Daar hebben we deze motie niet voor nodig.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): De wethouder verwijst naar een informatiebrief. De conclusie die ik uit de informatiebrief trek, is dat er kennelijk geen gesprek met de VNG is geweest over het schrappen van de aansluitplicht. Volgens de motie zou met de netwerkbeheerder en projectontwikkelaars in gesprek worden gegaan over het zetten van eerste stappen naar minder gasaansluitingen. Daarbij hebben we het volgens mij onder andere over Roosenhorst en Starrenburg. Wij willen dus echt de concrete stappen weten. In de informatiebrief wordt ook geschreven over de Warmte-TransitieAtlas en wordt gesteld dat er geen budget is voor het verduurzamen van de

eigen gebouwen. Dat klopt, maar daar werd wel toe opgeroepen. Dat was een vraag en dat is dus niet uitgevoerd. Met de inwoners van Voorschoten in gesprek gaan over een gasloze toekomst: ja, er is een wijkaanpak in Adegeest, maar Voorschoten bestaat uit meer wijken dan Adegeest. Er is dus het een en ander gebeurd, maar de ambitie die uit deze motie spreekt, zien we hier gewoon niet in terug. Dat is het probleem dat wij hiermee hebben.

De heer **Van der Haven** (VVD): Volgens mij begint mevrouw Lamers nu haar motie van een tijdje geleden te evalueren met het college. Dat valt volgens mij behoorlijk buiten de orde van dit agendapunt. Als ze dat wil, moet ze dat doen, maar dan op een ander moment.

De **voorzitter**: Met alle respect: er zijn twee moties ingediend waar we nu al ruim de tijd voor nemen. Dat leidt tot een bepaald debat. Ik wil graag eens in het presidium op de agenda hebben staan hoe we in de orde van de vergadering hiermee willen omgaan, want dit worden gewoon interpellatiedebatten over de inhoud van een motie. Daar is het indienen van dit soort moties niet voor bedoeld. Het is een heldere motie en eigenlijk zou dit soort moties uitsluitend in stemming gebracht moeten worden, omdat iedereen het er van tevoren al mee eens was. Mijn persoonlijke mening is dat deze vergadering nu niet helemaal terecht wordt gebruikt voor een discussie over een overigens zeer belangrijk onderwerp. En we zijn nog niet klaar. Ik wil hier in het presidium dus graag met u over doorpraten. Dat heeft ook te maken met de discussie over het reglement van orde. Wellicht valt dit daaronder.

Mevrouw **Okma** (D66): Wij vonden het eerlijk gezegd wel een heel interessante discussie. Dat geldt ook voor wat de heer Rasch daarover heeft gezegd. We handhaven de motie ter ondersteuning van verder beleid op dit punt.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Ik wil even schorsen.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

Mevrouw **Okma** (D66): Voorzitter. De discussie over hoever we nu precies zijn met de unaniem aangenomen motie, blijkt tot zoveel vragen te leiden dat we onze motie nóg willen aanhouden. We zullen daarop terugkomen.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Voorzitter. De kern van de zaak gaat over hoe een motie is uitgevoerd en of we daar tevreden over kunnen zijn. Dat is heel belangrijk, want de raad heeft een wens uitgesproken en verwacht ook dat die wens wordt uit-

gevoerd. Dat is het punt. Daar zetten wij vraagtekens bij. Dat is de kern. Als de VVD dat niet begrijpt, wil ik dat best nog een keer uitleggen. D66 houdt de motie aan. Wij komen in de raadsvergadering van 15 februari terug op deze informatiebrief. Wij zullen daar inderdaad ook vragen over stellen. Nogmaals: het gaat over een unaniem aangenomen motie. Dan verwachten wij dat die wordt uitgevoerd.

De heer **Bremmer** (CDA): Voorzitter. Ik heb toch nog een opmerking, die aansluit bij die van de VVD. Ik vind eigenlijk dat dit een commissoriale behandeling verdient. Als je zoiets doet, heb je daarvoor de tijd in de commissie. Agendeer dat dan voor de commissie. Daar kan dan breed van gedachten worden gewisseld met de collega's en met de wethouder. Dan komt het ook volledig tot zijn recht. Als GroenLinks of D66 dat voorstelt, hebben ze dus onze steun.

Mevrouw **Lamers** (GroenLinks): Prima. Als u het over de procedure wilt hebben: dat kan inderdaad in de commissie. Dat zouden we ook wel willen doen, maar ik hoop dat de heer Bremmer ook wel inziet waar het hier in de kern om gaat. Het gaat niet zozeer om de procedure maar om het uitvoeren van een wens van de raad.

De heer **Bremmer** (CDA): Jawel, mevrouw Lamers, maar bij al onze ambities is een procedure een voorwaarde om die ambities tot hun recht te laten komen.

De **voorzitter**: Volgende week zou dit mogelijk zijn in de gecombineerde commissievergadering. Het lijkt mij dat de discussie over de al dan niet uitgevoerde motie dan op inhoud aan de orde kan komen, zodat u daar in de raad later eventueel nog op terug kunt komen. Laat de inhoudelijke discussie plaatsvinden op de plek die daar in eerste instantie voor bedoeld is. Motie 057 is aangehouden door D66. Dat betekent dat er nu geen stemming plaatsvindt.

12. Sluiting

De **voorzitter** sluit om 23.15 uur de vergadering.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 15 februari 2018.

De griffier,

J. van der Does

De voorzitter,

P.J. Bouvy-Koene